

METAFORUM

NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Foto: Roger Ask Sinonsen

**Fyldig innhold fra 11. Nordiske familieterapikongress
på Island 2017 «Meeting in the Middle»**

M E T A F O R U M

NORSK MAGASIN FOR FAMILIETERAPI

Medlemsblad for Norsk forening for familierterapi NFFT.

Utgis normalt fire ganger pr. år (januar, april, august, november) med deadline den 1. måneden før planlagt utgivelse (for augustnr.: 1. juni). Opplag 1.300

REDAKSJONEN:

Kari Yvonne Kjølås. Tlf: 32 845773 / Mobil: 900 979 96

Ottar Lingjærdesvei 8, 3403 Lier

Mail: kari.kjolaas@nfft.no / kariyk@online.no

Hilde Ingebrigtsen Tlf: 950 67 545 Mail: hildeingebrigtsen@yahoo.no

Jarle Svardal: Homansbyen familievernkontor, 0352 Oslo.

Mobil: 98828378 Mail: jarle.svardal@gmail.com

NFFT: NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Adresse: PB 51, 2011 Strømmen. (merk post: NFFT / Metaforum).

WEBSITE: www.nfft.no

STYRET I NFFT:

Kristin Sørbrøden Breda Leder

Bærum BUP, Vestre Viken HF, Sykehusvn.34, Bærum gamle sykehus

Mobiltlf. 46936842

Mail: kristinbreda@me.com / kristin.breda@nfft.no

Kristin Helene Dahl. Styremedl. Nestleder

Familieklinikken, Barne- og ungdomspsyk. seksjon, Sykehuset Telemark

HF. Ulefossveien 55, 3710 Skien. Tlf: 40291243

Mail: kristin.helene.dahl@gmail.com / kristin.dahl@nfft.no

Lennart Lorås Styremedl. forskningskontakt.

VID høyskole, Diakonhjemmet, Postboks 184 Vinderen, 0319 Oslo

Tlf.: 22451971 Mobil: 98422113 Mail: lennart.loraas@nfft.no

Camilla Jensen Oanes, Styremedl. forskningskontakt.

ABUP, Sørlandet Sykehus, 4606 Kristiansand, Tlf.: 95724601.

Mail: camilla.jensen.oanes@sshf.no / camilla.oanes@nfft.no

Jan Stokkebekk Styremedl. Tlf: 48200945

Bergen og omland familiekontor Bjørnsgt. 1, 5115 Ulset

Mail: jan.stokkebekk@uib.no / jan.stokkebekk@nfft.no

Stine Stockfleth Varamedl./Sekretær. Tlf: 97887606

Mail: stine.stockfleth@gmail.com / stine.stockfleth@nfft.no

Lars Ole Gjermundbo Varamedl. Tlf: 90756952

Avd. for familiebehandling, Modum bad

Mail: lo.gjermundbo@gmail.com lars.gjermundbo@nfft.no

Astrid Flacké Varamedl.

VID høyskole, Diakonhjemmet, Postboks 184 Vinderen, 0319 Oslo

Tlf: 48144852 Mail: astrid.flacke@vid.no / astrid.flacke@nfft.no

SEKRETARIAT:

Joe Sowerby Daglig leder / regnskaps- og medlemsansvarlig

Ungdomspsykiatrisk Klinikk, AHUS, Lørenskog

Tlf.: 416 79 801 Mail: joe@digitelling.no / joe.sowerby@nfft.no

Medlemskap i NFFT

kr. 850,- pr år.

Inkludert i prisen er

4 nummer av tidsskriftet

FOKUS PÅ FAMILIEN

&

4 nr. av medlemsbladet

METAFORUM

Samt rabatter på foreningens
og andre arrangementer.

Bankkonto: 7874 05 96348

ANNONSER TIL METAFORUM

& www.nfft.no

Vi tar gjerne imot annonser om det som
skjer innen feltet, som kurs, seminarer,
ledige stillinger, bokannonser, viktige
begivenheter med mer.

Prisen er:

¼ side kr. 1.250,-

½ side kr. 2.500,-

1/1 side kr. 5.000,-

Annonser til bladet legges om ønskelig
gratis ut på www.nfft.no.

Annonse kun på web Kr. 2.500,-

Annonser for kurs/seminarer med min. 10%
rabatt for NFFTs medlemmer er gratis.

Send teksten på e-post til kariyk@online.no

**Frister og adresser står øverst på
denne siden.**

**Bladet Metaforum styres etter
fagpressens redaktørplakat.**

Forsidebilde: Roger Ask Simonsen
cahplin@live.no / rogerasksimonsen.blogspot.com

INNHOLDSFORTEGNELSE PÅ NEST SISTE SIDE

Jarle

Hilde

Kari Yvonne
Ansv. redaktør

DET ER EN TID FOR ALT.

Akkurat nå er det tid for å ta inn planter i krukker og kar, her sørpå, før frosten tar dem. Tid for å dekke til det som skal overvintre ute. Tid for å gjøre det hyggelig inne – og møte førjulstiden.

Det er også tid for innspurten til 20-års jubileum for Førjulsseminarene i Gamle Logen i Oslo 7. og 8. desember. «*Terapi i tiden – Trender og tendenser*». Påmeldingen er stor og det ser ut til å bli fullt hus. Hyggelig for oss som arrangerer denne NFFT-begivenheten for 20. gang. Det har også gitt tid til ettertanker og oppsummeringer. Vi gleder oss til å høre de fire foredrags-holdernes tanker om terapi i tiden: Sissel Gran, Per Jensen, Vigdis Wie Torsteinsson og Odd Arne Tjersland. (Invitasjon vedlagt forrige nummer. Se også www.nfft.no for info og påmelding)

Dette nummeret er i hovedsak viet «*Meeting in the Middle*». 11. Nordiske kongress i familieterapi på Island. Vellykket gjennomført og godt besøkt. Håper dere vil ha glede av å lese om hva som rører seg i feltet for tiden. Takk til alle som har bidratt med tilbakemeldinger, referater og refleksjoner derfra.

Det er også tid for å planlegge fremover. Årskonferansen vår, «*Når alt stemmer og ingen vet hvorfor*» går av stabelen 8. og 9. februar neste år, med årsmøte/ generalforsamling på ettermiddagen den 8. og systemisk kafe på kvelden den 7. Frist for tidlig-påmelding-pris er 15. desember. Også her har det vært tid for forandringer. Årskonferansen vil kjent bli holdt i Trondheim etter over tretti år på Vette i Asker. (Se fullstendig invitasjon som er vedlagt dette nummeret.)

Som dere forstår; styret i NFFT og Metaforumredaksjonen har mye å stå i med for tiden. Finn Skårderud har noen betraktninger om tid: Man kan bl.a. ha *dårlig – dårlig tid og god – god tid, og god - dårlig tid og dårlig - god tid*. Hva slags tid dere befinner dere i på denne tiden av året vet ikke vi, men akkurat nå, når det nærmer seg deadline her i redaksjonen, kjennes det som vi har alle kategoriene på en gang – *bortsett fra god – god tid*.

Takk for følge gjennom nok et NFFT-år.

Vi ser frem til å se mange av dere i Gamle Logen før jul
– og på nyåret i Trondheim.

Fra oss i Metaforumredaksjonen

Velkommen til Førjulsseminaret 2017. Siste frist for påmelding er 30. november.

STYRESIDEN

Kristin Sørbrøden Breda
Leder for NFFT

Ord fra leder

Salvador Minuchin er død. Enda en nestor innen familieterapi i verden har satt punktum etter et langt liv. Minuchin var aktiv innen forskning, fagutvikling, klinisk arbeid og formidling av faget. Hans arbeid har hatt innflytelse på alle familieterapeuter i Norge.

Hvert år leser vi minneord over flere av grunnleggerne av systemiske og familieterapeutiske skoler og tradisjoner i verden. De som utviklet og har preget fagfeltet i årtier har gjort sine livsverk. Vi har heldigvis tilgang til mye av deres ideer, teorier og kliniske praksis gjennom litteratur og filmer, slik at vi kan ta vare på og videreføre arven.

Det følger et ansvar med denne arven; vi må fortsatt utvikle fagfeltet slik at det finner gjenklang og utfordrer i vår tid.

Det er derfor veldig gledelig at det er så mange som ønsker å forske, skrive og utfordre oss i forståelse og arbeid med mennesker i sine relasjoner. Vi har etter hvert et stort fagmiljø innenfor systemisk og familieterapeutisk tenkning også i Norge.

Alle kan ikke bli forskere eller skribenter. Men de fleste har et ønske om å utvikle seg faglig gjennom hele yrkeslivet. NFFT forsøker på forskjellige måter å bidra til å stimulere til fellesskap rundt vårt fagfelt.

Det ser ut som om 20 års jubileet for Førjulsseminaret i LOGEN blir godt besøkt – det er gledelig!

Nå er også snart alt klart til årskonferansen i Trondheim. Det blir både hyggelig og lærerikt. Når vi flytter ut av «Oslo-gryta» håper vi alle dere som er opptatt av at NFFT har vært alt for «Oslo-basert» kjenner deres besøkestid og deltar på og preger Årskonferansen i Trondheim!

For mange er det ikke mulig å delta på de store konferansene. Vi ser av svarene på spørreundersøkelsen blant dere medlemmer - 443 svar av totalt ca. 1000 mulige er bra! – at mange oppgir at de ikke får økonomisk støtte fra arbeidsgiver til å dra til Logen eller Årskonferansen. Det er realiteten som vi må forholde oss til. Men drøyt halvparten av de som svarte på spørreundersøkelsen vår sa at de kunne tenke seg å reise til Trondheim (237), så jeg håper vi ses der!

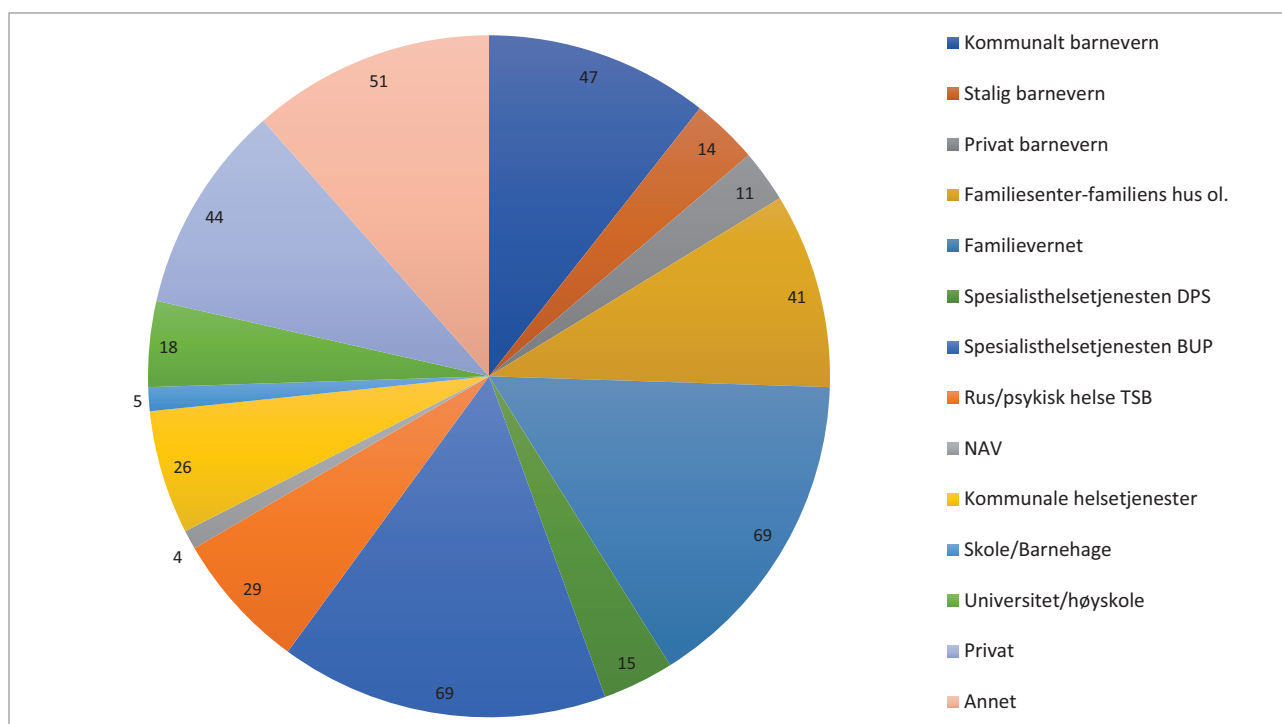
Det er imidlertid en ting som mange kan delta på uten at økonomi er en hindring, og det er Systemisk kafé. I Tønsberg, Drammen, Ålesund, Bergen, Trondheim, Halden, Oslo – og sikkert mange flere steder – arrangerer lokale ildsjeler treffpunkt for faglig påfyll med systemisk perspektiv. Jeg har grunn til å tro at disse kafeene er noe forskjellige både i form og innhold, alle arrangeres heller ikke under overskriften Systemisk kafé. Men mange har sitt utspring fra fagmiljøer med familieterapeutisk og systemisk tradisjon og fokus. Det er flott med slik lokale og regionale aktiviteter. Styret ønsker å få en oversikt over hvor det arrangeres, hvem som holder tak i det og hvordan dere tenker om tilknytningen til NFFT. I medlemsundersøkelsen la mange vekt på at lokale arrangementer er viktig for faglig påfyll og det å høre med i et fellesskap med faglig likesinnede.

Det finnes egentlig en intervjujurnal for systemiske kafeer. Jeg vet ikke hvem som har laget den, men noen som har sittet sentralt i NFFT har det vært – og det er tenkt mange gode tanker om hvorfor det skulle være slik. Men – vi ser nå at de systemiske kafeene også endrer form og vi lurte på hva dere medlemmer tenker er viktig og nyttig i et fremtidsperspektiv. Flere trekker inn folk fra andre fag, som filosofer, forfattere, journalister – for å utvide perspektivene rundt eksistensielle og relasjonelle temaer. Andre holder seg stramt til ideen om at systemisk kafe handler om å intervju en erfaren familieterapeut om seg selv, sin personlige stil, hvordan vedkommende arbeider, hva som har påvirket vedkommende, hva hun er opptatt av og forskjellen på før, nå og framover. Er det viktig å ha ett konsept og være tro mot det, eller er det fint med stor variasjon?

Medlemmene i NFFT jobber på mange forskjellige arbeidsplasser. (se illustrasjon nedenfor fra spørreundersøkelsen) Det å ha et sted å møtes på tvers, men med like faglige interesser og perspektiver er verdifullt.

For å utvikle NFFT for framtiden og opprettholde og videreutvikle familieterapiens plass i arbeid med mennesker og relasjoner, trenger vi medlemmenes hjelp til å bli et landsdekkende nettverk av kompetente fagfolk med interesse for og kunnskap om systemisk og familieterapeutisk praksis.

Vennlig hilsen Kristin

NB ang. adresseforandringer: Send endringer i post- og epost-adresse til NFFTs daglige leder Joe Sowerby: joe.sowerby@nfft.no. Omdressering av post, som bl.a. Metaforum og FOKUS på familien, medfører unødvendig store omkostninger for foreningen.

Takk for hjelpen. 😊

Meeting in the Middle. Family Therapy: Pathways Towards Reconciliation.

11. nordiske kongress
i familieterapi

Reykjavik 31.05 – 03.06. 2017

Félag fagfólks í fjölskyldumeðferð

Fra reisen til - og åpning av - kongressen på Island

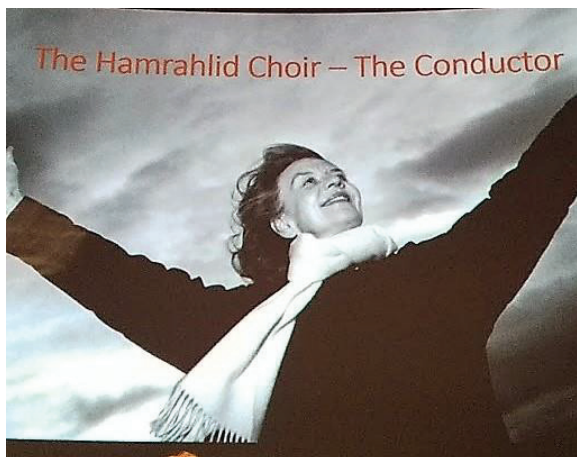
Tekst og bilder ved Jarle Svardal

Tidlig opp. Komme seg til Oslo S. Flytoget til Gardermoen. Dveler ved den behagelige tanken om å duppe av i flysetet før takeoff eller underveis. Innstille meg på gjensynet med Island med godlyd på øret av hva landet har fostret av fantastiske musikere: Sigur Rós, Björk, Ólafur Arnalds og Ásgeir. Men også John Grant, en amerikaner, som ble så betatt av landet og befolkningen at han valgte å bosette seg der.

Romslig i flyet og et tomt sete mellom meg og han som fikk vindusplassen. Deilig start. «Hva skal du på Island?» hørers på en litt irriterende dialekt ved siden av meg. Jeg banner inni meg og tenker at nå har jeg fått en skravlesyk og slitsom fyr som nabo. Han skal til Island for å fiske. «Here we go», tenker jeg og merker fordommene fyke rundt i hodet mitt. Men den fornuftige terapeut-hjernen slår inn tidsnok og i min indre dialog sier jeg til meg selv at nå må du være raus og by på deg selv, være lyttende og vise interesse. Vi begynner å prate. Jeg får vite mye om fiske av ørret, om en fyr som er hobbyfotograf og som har fått utmerkelser for sine naturbilder, men ikke opptatt av å stå i rampelyset. En mann som bevisst har tatt valget om ikke å leve i parforhold eller få barn og som setter spørsmålsteget ved den heteronormative og monogame måten å leve i forhold på. Det ble en påminnelse om å være skeptisk til egen forforståelse og fordommer. Om Batesons ord om at informasjon skaper forskjell. Og dette ble en forskjell som gjorde en forskjell, hvert fall for meg. Og ikke vet jeg hva slags forforståelse han hadde om meg.

Vel fremme i Reykjavik var det bare å få installert seg på hotellet og rusle av gårde til universitetsområdet og åpning av kongressen.

Åpningsseremonien fant sted på Háskólabíó, universitetskinoen i Reykjavík. Bragi Skúlason, leder av den islandske familierapiforeningen, og leder for konferansen, Thuridur Olafía Hjálmtýsdóttir, guidet oss gjennom seansen. De tok oss med inn i vår felles nordiske arv via Edda og Snorresagaen og til «Vem kan segla förutan vind», som allsang. Vi ble utsatt for øvelser i form av strekk og bøy og vi skulle stirre på vår sidemann i 4 minutter, noe som gav assosiasjoner til den serbiske performance-kunstneren Marina Abramovic, som nylig var i Norge. Min med-stirrer sa at der han kom fra så betød det å stirre på noen så lenge én av to ting: Invitasjon til slåsskamp eller til sengehygge. Det ble ingen av delene på oss to. Men en god latter og enighet om det uvante og til dels ubehagelige i å holde blikket over så lang tid. Seremonien ble avsluttet av The Hamrahlid Choir, et kor bestående av vakker islandsk ungdom. Jentene i folkedrakter og guttene i sort bukse og hvit skjorte.

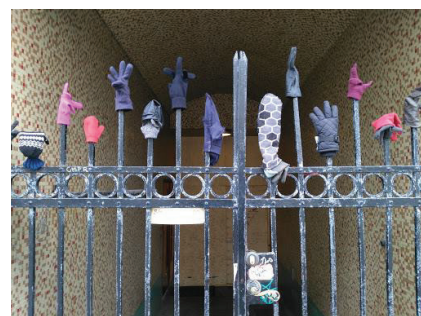

Etterpå var det å spasere i retning sentrum og rådhuset til vannkanten i nordenden av Tjörning til teateret, Iðnó der det var duket for «get-together-party». Der ble det servert rikelig med bobler og fabelaktig god fingermat. Stemningen var upåklagelig og folk minglet som seg hør og bør.

Ca. 400 deltagere fra hele Norden hadde samlet seg i Reykjavík. En stor delegasjon hadde kommet fra Norge. Mange med faglige bidrag i form av workshops. Noen av dem blir referert i Metaforum. Alle er presentert på kongressens hjemmesider.

Flere av gjestene jeg snakket med benyttet også oppholdet til å se mer av øya og fortalte om turer til Den Blå lagune og den populære rundturen «Golden Circle». Men også fisketurer og hvalsafari som visst nok bød på mer sjøsyke enn hval.

Dagene i Reykjavík gav en god ramme for både det faglige og det sosiale. Festmiddagen ble avholdt i Harpa, det nye og storslåtte konsert- og operahuset av stål og glass beliggende i byens havneområde (åpnet i 2011).

Gatebilder og konserthuset Harpa.

Åpningsforedrag ved Berit Reiss-Andersen: “Reflections on the Position in the Middle”.

Berit Reiss-Andersen gir uttrykk for at det er en absurd idé at hun står her og skal være hovedtaler for det vitenskapelige programmet, siden hun ifølge seg selv trolig ikke har noen kvalifikasjoner til å håndtere en slik oppgave. «Jeg er ikke forsker. Jeg er ikke en gang psykolog». Hennes eneste erfaring med familierapi er fra mange år tilbake da hennes første ekteskap tok slutt. Og ikke kunne hun huske at timene var særlig til hjelp heller, sier hun.

Berit hadde ingen idé om hva hun skulle snakke om i sitt foredrag, men sier at hun har reflektert rundt temaet for konferansen. «Når du ikke har anelse om hva du skal snakke om kan det være en veldig god idé å snakke om deg selv». Hun reflekterer rundt sine egne livserfaringer og beskriver yrket som advokat som et lykkelig valg. Lov og politikk er en måte å forstå samfunnet på, sier hun. Det har gitt innsikt i rett og urett. Som forsvarsadvokat har hun tilbragt det meste av sitt profesjonelle liv i rettsalen. Livet der har også gitt innsikt i enkeltpersoners liv. Å hjelpe et individ i krise og gjennom denne er kanskje det eneste jeg har til felles med deres profesjon, sier hun henvendt til salen.

Videre omtaler hun litteraturen som sin beste venn som barn. Det å flykte til et imaginært land. En god historie kan gripe leseren og bringe deg inn i ulike virkeligheter. Berit forteller om samarbeidet med forfatter Anne Holt som fikk henne til å innse hvor vanskelig det er å skrive. Å være forfatter er å befinne seg i en slags mellomposisjon, mener hun. «Du har en historie, noe du vil si. Og du må finne en vei. Ordene skal gi leseren innsikt og vekke dens emosjoner. Du er på en måte i en mellomposisjon mellom historien og leseren».

Berit har lagt opp til tre temaer i foredraget sitt. Disse har utgangspunkt i rollen som forsvarsadvokat, som forfatter og som medlem og nå fungerende leder av Den norske Nobel komité.

Å være i mellomposisjon oppfattes gjerne som noe negativt. Å være i skvis. Eksempelvis barn i skilsmisse. Barnet er et offer mellom de som det er mest avhengig av. Barnet har som regel ingen stemme.

Berit ønsker å bruke anledningen til å snakke om den fantastiske muligheten som ligger i å skape møter i det mellomliggende og til det å være i det mellomliggende.

Om rettsalen

I sitt første tema tar hun for seg området for rettferdighet. Juss er som psykologi, sier Berit. Det er en posisjon som er fundamental for vårt samfunn. Det er en av statsmaktene. Vi har den lovgivende, den utøvende og den dømmende. Disse statlige organene er grunnleggende i hvilken som helst demokratisk stat. Dette har sin begrunnelse i at ingen enkeltmakt skal kunne bli for mektig. Demokratiske praksiser holder balansen i sjakk. Til hennes overraskelse var ikke presidenten for supermakten USA så kjent med denne doktrinen om de tre statsmaktene. Hun kommer inn på det første dekretet Trump utstedte som var å innføre restriksjoner på visum for innreise til USA. Dette dekretet ble satt til side av en distriktsrett fordi dekretet i virkeligheten

diskriminerte muslimer. Og presidenten hadde ikke gitt noen forklaring på at USA var i en sånn kritisk posisjon at man måtte innføre slike ekstraordinære tiltak. Det kom som en stor overraskelse på presidenten mht. begrensningene i hans makt over loven. Han forsto heller ikke at retten har en selvstendig rolle, som er å sikre at presidenten ikke går utover sine grenser med hensyn til å utøve sin makt.

For å holde på denne posisjonen må dommere være uavhengige. De må ikke komme i en posisjon der presidenten kan si «du har sparken». I forlengelse av dette kommer Berit inn på Tyrkia og president Recep Tayyip Erdoğan som kastet 4000 dommere etter kuppforsøket i fjor.

Ingen makt står over loven. Den politiske makten må begrenses av loven. Retten er i midten mellom statsmakter og balanserer statsmaktene. Retten korrigerer og bare retten kan fengsle. Denne standarden utfordres stadig og Berit trekker frem Guantánamoskandalen der fangene ikke fikk noen rettsak. De ble kidnappet og fløyet til Guantánamo der de ble holdt i varetekt. Hun påpeker at militærretten ikke er uavhengig fordi den er en integrert del av det amerikanske militærsystemet.

Retten representerer en struktur mht. å håndtere en konflikt og gjenetablere orden. Dommeren inntar mellomposisjonen. Dommeren må gi plass til begge sider, til påtalemyndigheten og til forsvaret. Jobben til aktor er å legge frem bevisene. Forsvareren ber om bevis. Formaliteten i prosessen er balansert. Uten forsvar kan feile beslutninger tas. Forsvarets oppgave er å sette spørsmålsteget ved bevisene som påtalemyndigheten legger frem. Og dommeren skal til slutt ta stilling til troverdigheten i bevisene som blir stående igjen. Rettssystemet er både en modell for og en metode på hvordan gjøre beslutninger på riktig måte. Og det krever noen i midten som skaper en møteplass for parter i konflikt enten det er anklage om kriminalitet eller det er en konflikt mellom to parter i en sivil sak.

Berit tror at mange arenaer i livet har noe å lære fra rettsprosesser. Mange opplever det som eneste gangen i livet de er i et rom hvor de blir behandlet med en formalitet og en respekt der alle får anledning til å snakke på omgang uten å bli avbrutt. De tiltalte kan også lettere akseptere domsavgjørelsen fordi de har blitt lyttet til. Man har skapt et møte i midten og mennesker kan gå videre.

Forts. →

Fra en park i byen

Om litteraturen

I sitt andre tema ønsker Berit å snakke om litteratur. Unge mennesker er de mest fantastiske leserne, mener hun. Dette fordi de vanligvis går inn i historiens verden uten noen form for reservasjon. De reiser inn i en verden av fiksjon og blir der så lenge som nødvendig. Denne migrasjonen blir mer naturlig for unge mennesker enn vi mer eldre og dessverre mer kritisk anlagte.

Verdien av litteraturen ligger ikke i verdien av forfatteren. Et opplagt eksempel kommer henne i tanker. Hamsun som fikk nobelprisen i litteratur i 1920 og som uttalte sin støtte til nazi-partiet gjennom andre verdens krig.

Det er ikke noe galt i politisk litteratur, sier hun og kommer inn på Pippi Langstrømpe, som hun tror har bidratt mer til feminismen enn alle marsjene og debattene som startet i 70 årene. Pippi, som definitivt er en heltinne av kvinnelig kraft. Hun er heltinnen, ikke hennes skaper, Astrid Lindgren, mener Berit. Det er historien som kommer til liv for oss. Forfatteren er i mellom. Historien lever sitt eget liv i vår bevissthet. Etter skapelsen lever historien sitt eget liv. Forfatteren snakker gjennom historien, og ikke som en person. Forfatteren blir litt usynlig. Det er historien som er viktig. Forfatteren lever i midten. Poeten er ikke litteraturen.

Den fiksjonen virkeligheten tilbyr er en annen virkelighet. Mennesker som har lest den samme boken har reist til de samme stedene og blitt konfrontert med de samme ideene og følelsene. Litteraturen påvirker alle deler av livet vårt, for eksempel hvordan vi oppdrar barn.

Veksten for arbeiderbevegelsen i det forrige århundre var sterk. Dette var med en støtte fra en retning innen litteraturen som kalles realisme. Der livene til mennesker uten makt ble beskrevet. De fattige. Fabrikkarbeiderne.

Berit syns det er fascinerende hvordan islendinger relaterer sin personlighet til personene beskrevet i sagaene. Det er så stor kraft i dette. Noen ganger er det å skape en fiksjonær verden som et møtested for konflikt, for healing, for ny forståelse. Den fiksjonære verden kan ha større påvirkningskraft enn det vi kaller virkelighet. Historiefortellingen kan skape en virkelighet med sterkere farger. Hun avslutter temaet om kvinnen, Scheherazade, i 1001 natt som overlevde på grunn av sine historiefortellinger til mannen som til da hadde drept alle sine koner.

Om krig og fred

«Jeg tror alle tenker at krig er en lite adekvat vei til å løse konflikt mellom nasjoner. Men tross alt vi har oppnådd som menneskehet har vi ikke vært i stand til å avskaffe krig». Syria nevnes som et eksempel.

Et av prosjektene til Alfred Nobel var å oppmuntre mennesker som seriøst jobbet for å avskaffe krig. Fredsprisen har blitt delt ut siden 1905, og uten at noen egentlig vet helt grunnen ble fredsprisen besluttet å deles ut av en komite bestående av 5 personer valgt av Det Norske Storting. Dette testamentet ble laget i 1896 mens Norge ennå ikke var en uavhengig stat, men i union med Sverige. Men vi hadde et storting og vi hadde en høyesterett og vi hadde institusjoner. Som del av nobelpriskomiteen har Berit fått anledning til å reflektere over hvordan konflikter kan komme til en fredelig løsning. Det er ikke noe spesifikt svar på dette spørsmålet, men det er fundamentalt at parter kommuniserer og at de er villige til å kommunisere. Så enkelt og så vanskelig. Når parter i konflikt kommuniserer må det være gjennom en dialog hvor posisjonen til hver part er tatt med i betraktningen. Men også der begge sider er villige til å

forandre på sin posisjon. Hun tar for seg noen eksempler på konstruktive forhandlinger gjennom dialog.

Sør Afrikas president Willem de Klerk og Nelson Mandela delte prisen i 1993, noe vi lett glemmer. Vi beundrer alle Mandela som kjempet så utrettelig mot apartheid til en høy personlig pris. De Klerk innså at hans land ville gå mot en svært bitter sivil krig langs rase-linjer om ikke noe ble gjort. Når han først offentlig annonserte at han kun så for seg en fremtid for Sør Afrika med raselikhhet, så plasserte han seg i midten. Han ble utstøtt fra det nasjonale partiet som hadde valgt ham som president. Han hadde en stor opposisjon i sin hjemmebase. Og han frontet et svart Sør Afrika som på den tiden hadde total mistillit til ham. De Klerk gjorde et ekstremt modig trekk ved at han kontaktet Nelson Mandela på Robbin Island og fikk han forflyttet til en hemmelig leilighet. Da de Klerk annonserte offentlig at han ville løslate Nelson Mandela var dette for Sør Afrika og for verden en så sterk beskjed og så symbolsk, og til og med sterkere enn den faktiske løslatelsen av Nelson Mandela. De startet å forhandle og banet veien for en overgang fra apartheid til et Sør Afrika med raselikhhet. Det handler om å skape en møteplass.

Fredsprisen kan fungere som en oppmuntring, men også som en forpliktelse for partene, sier Berit og kommer inn på flere eksempler på dette, om fredsprosessen i Nord Irland. Fredsprisen gikk til David Trimble og John Hume, som gjorde slutt på 30 år med borgerkrigslignende tilstander. Videre forteller hun om fredsprosessen som i fjor ble tildelt Bolivias president Juan Manuel Santos.

Berit Reiss-Andersen konkluderer med at mellomposisjonen er en kreativ posisjon fordi den ser begge sider. Det er en posisjon der man ikke må ta parti, men som bidrar til å skape et nytt klima. Skaper forståelse. Det handler om ord og språk. Språket endrer seg fra fiendtlig til forsonende. Språket er i midten om må behandles med forsiktighet.

jarle.svardal@gmail.com

Reykjavik - Detaljer fra gatebildet

Workshop med Trine Eikrem: «I Remember»

Ved Jarle Svardal

Trine er psykolog og har arbeidet som familierapeut i mange år og frem til nylig vært leder ved Enerhaugen familievernkontor i Oslo.

Hun innledet med å si litt om meklingsordningen i Norge og det store fokuset skilsmisser har i norsk media, blant annet debatten om hva slags bostedsløsning som er best for barn og konsekvenser foreldres brudd har barns psykiske helse.

Trine presenterte i sin workshop en kvalitativ studie av ungdom s retrospektive fortelling om foreldrenes skilsmisse. Informantene var barn mellom 7 og 15 år da foreldrene deres ble skilt.

Målet med studien var å få historier om hvordan barna var agenter under prosessen. Hun ønsket å undersøke hvordan omstendigheter som foreldrenes konfliktnivå, barnets involvering, den valgte bostedsløsningen og de opplevde endringene en skilsmisse har på et barn.

Informantene ble rekruttert ved at hun satte opp oppslag på psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo, om noen ville snakke med henne om erfaringer rundt foreldres skilsmisse. «Hva tenker du om det nå og hvordan det var når du var barn?», var noe av det hun ville vite. Hun ville se om det var noen forskjell på nå og da. Trine forteller at ungdommene sa at det var en bekreftelse av hvordan det var å være dem da hun sendte dem presentasjonen i forkant av denne workshopen hun skulle holde i Reykjavik.

De 6 informantene ble intervjuet og fikk spørsmål som:

- Når du ser tilbake, hva gjorde foreldrene dine for å støtte deg?
- Har de involvert deg i prosessen?
- Hvordan involverte de deg, og hvordan var det for deg å være / ikke være involvert?
- Hva gjorde du som var nyttig for deg?
- Hva tror du kan hjelpe barn når foreldrene blir skilt?

Noe av det som tematiseres i intervjuene er historier om «D-dagen», det vil si den dagen bruddet var et faktum eller barna ble fortalt om den kommende skilsmissen. Alle omtaler det som en film og beskriver dagen i detaljer. Etter D- dagen har de ingen hukommelse fra tiden. Den er blank.

Ungdommene har sine historier om årsaken til skilsmissen, om egne mestringsstrategier og de forteller om relasjonen til foreldrene før og etter skilsmissen. Andre temaer handler om forholdet til søsken og venner, samt ny-familien.

Funnene i undersøkelsen gir tentative implikasjoner:

- Timing er viktig
- En skilsmisse varer livet ut- og barn som påvirkes av denne ønsker tillatelse til å snakke om det.
- Det er ikke en "peak" som svinner hen, men du kan ha et godt liv uten at skilsmissen definerer deg. Å erfare en skilsmisse er ikke et enten eller.
- Familiiekulturen blir ikke borte etter skilsmissen.
- Å være en «deltaker» i skilsmisseprosessen har ikke vært viktig for informantene.
- De tenker at foreldrene tok den rette avgjørelsen mht. bruddet.

Undersøkelsen og funnene vil komme i artikkelform på et senere tidspunkt.

jarle.svardal@gmail.com

Reykjavik 2017

Researching systemic therapy history, in search for a definition Workshop ved Lennart Lorås og Paolo Bertrando

Referat ved Jarle Svardal

Over 40 personer tok turen for å høre Lennart Lorås og Paolo Bertrando presentere sin nylig utgitte artikkel i *Journal of Family Psychotherapy*, *Researching Systemic Therapy History, in search for a definition* (2017). Forfatterne har i lengre tid vært vitne til at systemisk terapi ser ut til å i stadig større grad bli en marginalisert tilnærming i psykiatrien. Workshopholderne tentative forklaring var at det eksisterer en mengde ulike definisjoner på systemisk terapi.

While family therapists acknowledge the need for clinical practice to be evidence-based, the difficulty is identifying any one methodology that does justice to the work.
(Larner, 2004, p. 20)

Selv om de mange ulike beskrivelsene av systemisk terapi kan ha noen fordeler (som f.eks. å gi stort rom for fleksibilitet) er det samtidig i sterk motsetning til psykiatriens stadig økende krav om standardisering og å kunne tilby klart avgrensede terapeutiske tilnærminger. Forfatterne ønsket derfor å tilby en definisjon av "post-systemisk" terapi som ivaretar psykiatriens krav, samtidig som den ivaretar systemisk terapies historie.

Systemisk terapi har et betydelig teoretisk omfang. En teoretisk presentasjon i artikkelformat vil derfor innebære betydelige avgrensninger. For å favne de viktigste historiske bidragene valgte Lorås og Bertrando å dele den historiske utvikling inn i 7 ulike epoker: (1) utviklingen av Milan systemisk terapi, (2) Strategisk- systemisk terapi, (3) Systemisk epistemologi: Batesonian terapi, (4) Konstruktivisme, "Post-systemisk", postmoderne og sosial-konstruksjonistisk terapi, (5) Meta dialoger, innflytelsen fra reflekterende prosesser, (6) Innflytelsen fra dialogisk terapi og (7) Manualisering.

Bertrando og Lorås ”delte mikrofonen” og presenterte kort de viktigste bidragene fra de ulike epokene i systemisk terapies historie. Bertrando hadde hovedfokus på systemisk terapies spede begynnelse, mens Lorås hovedsakelig fokuserte på de nyere bidragene. Om en skal dømme ut i fra deltagerens kroppsspråk ble den historiske gjennomgangen oppfattet som kortfattet og lettforståelig. Forfatterens historiske gjennomgang dannet utgangspunkt for deres definisjon (Lorås, Bertrando, Ness, 2016):

”Systemisk terapi baserer seg på antagelsen om at menneskers utfordringer best kan løses innen det relasjonelle systemet. Klientenes egen erfaring og historie vurderes som det beste utgangspunktet for å finne nye måter de kan håndtere sine vansker på. Et grunnleggende terapeutisk mål er derfor å mobilisere de styrkene som eksisterer innenfor det relasjonelle systemet, for å gjøre uhensiktsmessige symptomer unødvendige eller mindre problematiske. En forståelse av at mening skapes gjennom språket gjør det til et terapeutisk mål å identifisere hvert individs tanker og opplevelser. På denne måten legges det til rette for å skape ny mening og muligheten for at nye relasjoner kan oppstå. Dette kobles til emosjoner og følelser for å samskape ny mening og utvikle muligheter for nye alternative relasjoner. Gjennom den terapeutiske prosessen har terapeuten en respektfull holdning og ydmykhet, vell vitende om at klientenes ekspertise må mobiliseres og at terapeutenes egen kunnskap alltid er tentativ” (Lorås, Bertrando & Ness, 2017).

Workshop holdernes presentasjon av definisjonen skapte stort engasjement blant tilhørerne. Svært mange av tilhørerne ga også tilbakemelding om at definisjonen var svært relevant for dem og deres arbeid. Basert på de mange positive tilbakemeldingene synes definisjonen av systemisk terapi å ha fylt et stort behov i fagfeltet og å være et etter-lengtet tilskudd.

Referanser

Larner, G. (2004). ‘Family Therapy and the politics of evidence’, *The Association for Family Therapy*, 26, pp. 17-39.

Lorås, L., Bertrando, P. & Ness, O. (2016). Researching Systemic Therapy History. In search for a definition. *Journal of Filmy Psychotherapy*, pp. 1-16.

Et knippe deltagere fra Norge:

Fra festmiddagen i Konsert og operahuset. Fra venstre: Børge Sundbakken, Helle Lauritzen, Elisabeth Lund, Tor-André Ribe-Anderssen og Yvonne Severinsen.

Mange fra Norge hadde innlegg under konferansen. En full oversikt - med abstracts - finnes på kongressens hjemmeside: nordiskcongress2017ice.is

Støttegruppe for foreldre som har barn i fosterhjem

Elin Vole Dahl og Line Lise Helledal

Ref. Jarle Svardal

Familievernkontoret Østfold ved Elin Vole Dahl og Line Lise Helledal, gruppeledere. Medlemmer i gruppa: Tom og Sara. Intervjuer: Anne Berit Kjølstad. I denne workshopen forteller gruppens ledere og to av støttegruppens medlemmer om oppstarten, rammene og om prosessen de har vært gjennom.

I 2014 ville Bufetat etablere et tilbud til foreldre som har barn i fosterhjem og som kunne være en støtte for dem i en vanskelig situasjon. Noen av familievernkontorene fikk økonomisk støtte til å sette i gang en prosess, og familievernkontoret Østfold var ett av disse. Line forteller at hun og Elin hadde en felles interesse for temaet. Mange foreldre opplevde det som problematisk å motta hjelp fra barnevernstjenesten etter en omsorgsovertakelse. Elin forteller at hun prøvde å starte en slik gruppe da hun tidligere jobbet for barnevernet, men at dette var vanskelig. Gruppetilbudet ved familievernkontoret i Askim ble startet opp i januar 2015.

Rekrutteringen til gruppen beskrives som en krevende prosess. Lenge var Tom og Sara de eneste medlemmene i gruppen. De møtte trofast opp hver måned, men det var vanskelig å skulle drive en gruppe med bare to medlemmer. Så Line og Elin arrangerte et dialogmøte, der de inviterte familievernkontorer, samt ledelsen for barnevernstjenesten i regionen. Tom og Sara var til stede. I dette møtet demonstrerte de hvordan gruppeprosessen foregikk, og slik fikk de rekruttert nye medlemmer. Line og Elin presiserer at de ikke ønsker å kalle det en støttegruppe, men en ressursgruppe.

Sara forteller om hvordan hun fikk vite om gruppa via barnevernstjenesten. Før dette måtte hun bale med alle sine tanker og følelser på egenhånd. Hun var skeptisk i utgangspunktet, men trengte en grunn til å komme seg ut av huset. Sara ringte familievernkontoret for å få mer informasjon. Hun dro til møtestedet i god tid og satt 3 timer i bilen før hun turte å gå inn. «Jeg gikk inn og har vært i gruppen siden da».

Tom forteller at han kun har gått glipp av ett eneste gruppemøte og gir uttrykk for at han har fått et annet liv etter at han begynte i gruppa.

Samlingene foregår én gang i måneden. «Vi kan snakke åpent og fritt om små og store ting», sier Tom. «Man trenger ikke si noe eller man kan si mye». «Det er rom for alle til å si noe om det de vil», forteller Sara. Noe av det de ble enige om i gruppa var å ikke snakke dårlig om barnevernstjenesten. De snakker mye om følelser. For eksempel om det å ikke kunne arrangere konfirmasjon for sine egne barn eller stille i stand til julaften.

Møtene begynner klokken 17.00 og det er meningen å avslutte 19.30. «Men som regel varer møtene mye lenger», sier Elin. De serverer et varmt måltid, da alle gruppemedlemmene kommer rett fra jobb eller skole. Seansen begynner med mat og stearinlys. Samtalene starter med at alle får anledning til å si noe om sin situasjon, noe de er opptatt av eller et tema de er engasjert i på det tidspunktet.

Temaer som tas opp kan være:

- Hvordan ha kontakt med fosterforeldrene?
- Hva med gaver og slikt?
- Hvordan takle at barna omtaler fosterforeldrene som mor og far?
- Hvordan være gode samværsforeldre?
- Hvordan fokusere på fremtiden?
- Forberede møter med barneverntjenesten

Om motivasjonen for å være med i denne gruppa sier Tom at de er der for å støtte hverandre. Ingen snakker negativt om andre medlemmer i gruppa, og de har selv blitt enige om konfidensialitet innad i gruppa. Dette for å føle seg trygge. Historiene forlater ikke rommet. Sara omtaler det som ressursgruppe og sier at det er takket være denne gruppa at hun har oppnådd kontroll i eget liv og klart å gjøre så mye mer produktive ting enn destruktive. Hun forteller om utdanningen hun er ferd med å fullføre, verv hun har tatt på seg, om firmaet hun har etablert - og hun leser høyt fra bloggen sin. Hun mener at hun ikke hadde klart å nå så langt og få troen på seg selv, uten støtten og samholdet hun har opplevd å få i gruppa. De møter hverandre med respekt og de klemmer hverandre.

«Vi har ulike bakgrunnshistorier, men en felles erfaring som gjør at vi forstår hverandre». Medlemmene har fått mer fred med seg selv og lever ikke lenger i fortiden. «Hva kan jeg gjøre for å påvirke den nåværende situasjonen er noe av det viktige fokuset, istedenfor å bli sittende fast i fortiden», sier Sara.

Elin påpeker det nødvendige i å få utløp for frustrasjon hos gruppemedlemmene, og at dette er en del av prosessen. Men medlemmene har beveget seg fra sinne og følelse av å ha blitt urettferdig behandlet til mer konstruktive måter å tenke på. Medlemmene bruker gjerne gruppemøtene til å forberede seg til møtene de skal ha med barnevernstjenesten. Dette har de erfart som nyttig og hjelpsomt slik at møtene med barnevernet er blitt mer hensiktsmessige og produktive.

Istedenfor å møte barnevernstjenesten med sinne, har medlemmene i gruppa i større grad blitt i stand til å bli værende i møtene og de klarer å få frem sine poeng. De går fra møtene med en følelse av å bli hørt og respektert.

Gruppa består nå av 10 medlemmer og den har vært oppe å gå i 2,5 år og er nylig avsluttet, men gruppemedlemmene kommer fortsatt til å holde kontakt med hverandre. «Det er så mye kjærighet og omtanke i gruppa», sier Sara og Tom. Men nå synes de at andre bør få muligheten til å benytte seg av gruppetilbudet og få tilgang til Elin og Line.

Gruppa har gitt medlemmene et sted å komme sammen, til å føle seg akseptert og møte andre foreldre i lignende situasjon. Medlemmene av gruppen har delt ganske skambelagte og smertefulle erfaringer fra egne liv. De har uttrykt aksept for hverandre, men også gitt hverandre korrigerende innspill. Det har vært viktig at dette ikke er en gruppe med formål å skulle slåss og klage, men å fokusere på ressurser og personlig utvikling. Men selvsagt også med rom for følelser som handler om sorg og tap.

For tilhørerne ble dette den kanskje mest gripende og følelsesladde sesjonen under hele konferansen. Det gjorde særlig inntrykk å høre Toms og Saras historier og refleksjoner om deltagelsen i et svært viktig gruppetilbud, som flere i lignende situasjon burde få tilgang til.

Plenumsforelesning ved Anette Holmgren:

Pathways towards reconciliation with shame

Referat ved Jarle Svoldal

Anette Holmgren har jobbet som terapeut i over 20 år med traumatiserte mennesker, hovedsakelig ungdom og voksne som har opplevd traumer i barndommen. Hun er en av eierne av Disbuk i Danmark og underviser i narrativ tilnærming, gir psykoterapeutisk opplæring, veiledning og konsultasjoner. I tillegg skriver hun og redigerer bøker om narrativ terapi og praksis.

I sitt fremlegg ønsket hun å snakke om sitt arbeid som omhandler skam og skyld og leser innledningsvis et dikt som sier mye om essensen i det hun skal snakke om:

My shame is big and black

Like the Black sea

My shame is below the surface

In the surface is the hate

Hate against myself

Hate in what I have done

Hate in what I agreed to

Hate in what I did not flee from

Hvordan kan vi se at noen skammer seg, spør Anette retorisk. Kanskje gjenkjenner vi skam fordi de ser ned eller bort eller rødmer. Kanskje vi gjenkjenner skam i sinne. Hva gjør du om du ser skam hos en treåring? Hva gjør du instinktivt? Du gir barnet en klem. Dette er det vi også må gjøre når vi gjenkjenner skam hos voksne, sier Anette. Selv om vi alle gjenkjenner skam snakker vi sjelden om den. Skam synes å ha en skjult rolle i historiene vi hører fra mennesker i rommet vi kaller konsultasjonsrommet.

Det føles skamfullt å føle skam. Det er en forbudt følelse. Å snakke om skam øker skammen. Skam gjør alle som er tilstede ukomfortable. Skam går under overflaten og forlater mennesker alene med smerten og den uregistrerte uretten. Dette skjer hver dag, hvert øyeblikk, og oppstår i alt fra intime samtaler til politisk styring og i menneskelige katastrofer vi ser online.

Anette kommer inn på det danske ordet *om-sorg*, som betyr å holde rundt tristheten. Dette er noe vi alle trenger å vite om skam, sier hun. Skam handler om tristhet. Vi må ikke snu oss bort fra skam. Tristhet går over til skam om den ikke tas hånd om. Anette hevder at terapi kan være skamproduserende. Vi kan si og gjøre ting som terapeuter som gjør de vi jobber med triste. Vi tror det vi sier og gjør er hjelpfullt men som tvert om produserer skam. Hun snakker om ubehaget hun selv har kjent på når det gjelder makt-ubalansen mellom terapeut og klient.

Anette forteller at hun begynte å interessere seg for temaet for mange år siden da hun arbeidet med kvinner utsatt for overgrep som barn av familiemedlemmer eller venner av familien. «Noe av det jeg lærte var at skammen nesten alle snakket om var skammen over å ikke klare å stanse misbruket». Hvorfor sa jeg ikke nei? Hvorfor gjorde jeg ikke mer motstand? Hvorfor fortalte jeg ingen? Dette var skam som oppsto fra handlinger som ble tatt eller ikke tatt av kvinnene selv. En følelse av at de skulle ha gjort mer eller gjort noe annerledes enn de gjorde. Og skammen oppsto som et resultat.

Anette snakker videre om sammenhengen mellom skam, skyld og etisk skam. Etisk skam handler om å gjøre noe som går imot ens egne verdier. Istedenfor å overbevise en torturert kvinne om at det ikke var hennes skyld begynte hun å utforske sammen med henne. Jeg kunne ikke ta bort skammen, sier hun. Å ta bort etisk skam ville være det samme som å si at du ikke kan ha disse verdiene. I alle traumatiske hendelser kan vi finne handlinger av protest og motstand til tross for den overlegne makten i misbruket. Disse historiene forsvinner så lett når skyld og etisk skam dominerer hukommelsen.

Anette forteller sterke historier fra kvinnene hun har snakket med, men også om hvordan hun ble klar over sin egen skam og hvordan denne har hjulpet henne i det terapeutiske arbeidet. I siste del av seansen ble hver og en av tilhørerne oppfordret til å tenke på en episode der de følte skam og deretter tenke på hva de skulle ønske at noen hadde forstått og gjort. Det ble en tankevekkende forelesning for de mange fremmøtte.

*

Gatebilde fra Reykjavik

Narrative Therapy is distinctly different from systemic therapy

Workshop, ved Allan Holmgren

Referat og refleksjoner ved Lennart Lorås

Allan Holmgren er en kjent personlighet i familierapifeltet og ca. 25 personer hadde funnet veien til hans workshop: *“Narrative Therapy is distinctly different from systemic therapy”*. Spenningen var derfor stor blant mange av de fremmøtte da Holmgren tidligere (f. eks. på den nordiske familierapi kongressen i Visby i 2011) var svært spissfindig og kritisk til systemisk terapi. Imidlertid ble spenningen uforløst og de store forskjellene mellom narrativ og systemisk terapi ble knapt nevnt.

Workshopen innledet med at alle deltagerne ble bedt om å gå i grupper a 3 personer, for deretter å intervjue en av de andre om hvem de er og hva som betyr noe for dem i deres liv. Med andre ord, prøve å få tak i vedkommendes verdier. Den tredje personen skulle så skrive ned essensen av det viktigste og deretter lese dette opp for de andre, i en poetisk form. At dette var ubehagelig og ukjent for et flertall av de fremmøtte ble avslørt av de mange rød-blussende ansiktene og den nervøse latteren som spredte seg i lokalet. Imidlertid skapte Allan Holmgren en trygg kontekst som gjorde at alle tilsynelatende kom velberget gjennom øvelsen. Deltagerne gjorde tilsammen tre øvelser som alle hadde til felles å være empatisk, personlig og lyttende.

Hensikten med øvelsene var å få frem betydningen av å vektlegge menneskers verdier, noe som er essensielt i narrativ terapi. Holmgren understreket i den anledning at han alltid var opptatt av å innlede med klientens verdier (hvem de er og hva de er opptatt av), fremfor problemhistorien. Dette da fokuset på deres verdier gir en langt tryggere “plattform” og et dertil bedre utgangspunkt for terapeutiske samtaler. Ole Fogh Kirkebys kjente sitat ble i den anledning sitert:

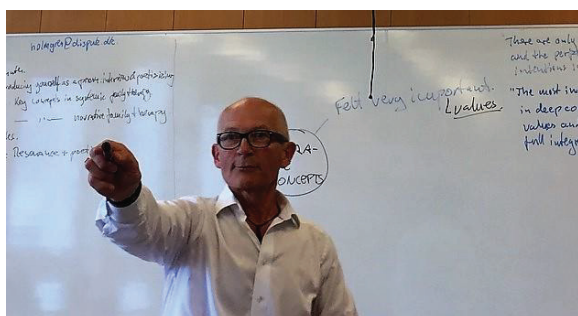
***“The most important things is to get into deep contact with your personal values
and to be able to act in full integrity with these values”.***

Holmgren hevdet at vansker i menneskers liv oppstår når deres verdier kommer i utakt med/rokkes ved i deres liv. I narrativ terapi vil en derfor ta utgangspunkt i klientenes historier og verdier, istedenfor systemet. Imidlertid var dette også den eneste beskrevne forskjellen (i den grad det kan sies å være en forskjell) mellom narrativ og systemisk terapi som ble presentert.

Den forventede presentasjonen av de store forskjellene mellom narrativ og systemisk terapi kom derfor aldri. Isteden delte Allan Holmgren ut et to siders dokument (se tekstboks) til hver enkelt etter at workshopen var ferdig som skulle gjøre rede for forskjellene. De beskrevne forskjellene i dokumentet synes imidlertid å ta utgangspunkt i systemisk terapies spede begynnelse, med tydelige elementer fra blant annet Don Jackson (1957) og Milano teamet (Palazolli et al., 1978). Systemisk terapi i dag handler imidlertid om noe ganske annet, og de beskrevne forskjellene ga derfor svært lite mening for undertegnede. For eksempel forlot

systemisk terapi ekspertposisjonen og nøytralitetsprinsippet allerede på 80-tallet (Cecchin, 1987; Hoffman, 1985). Som workshop deltager følte jeg meg derfor “snytt” da workshopens beskrevne tema aldri ble diskutert.

Eksempelene som Allan Holmgren underveis presenterte fra egen praksis tjente også som gode eksempler på god “post”- systemisk praksis (Pote et al., 2000). “Myten” om de angivelige store forskjellene mellom narrativ og systemisk terapi, ble derfor på ingen måte bekreftet og lever derfor enn så lenge videre på dansk jord.

Referanseliste

- Cecchin, G. (1987) Hypothesizing, Circularity and Neutrality Revisited: An Invitation to Curiosity. *Family Process*, vol. 26, no. 4, 405-413.
- Hoffman, L. (1985) ‘Beyond power and control: toward a “second order” family systems therapy’, *Family Systems Medicine*, 3(4), pp. 381-396.
- Jackson, D.D. (1957) ‘The question of family homeostasis’, *Psychiatry Quarterly Supplement*, 31(1), pp. 79-90.
- Palazolli, M.S., Boscolo, L., Cecchin, G. and Prata, G. (1978) *Paradox and counterparadox*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Pote, H., Stratton, P., Cottrell, D., Bostion, P., Shapiro, D and Hanks, H. (2000) ‘The Leeds Systemic Family Therapy Manual. *Leeds Family Therapy Research Center*.

Central concepts in the movement from systemic to narrative thinking and practice
 Nordic Family Therapy Conference Iceland, June 2017
 Allan Holmgren holmgren@dispuk.dk www.dispuk.dk

FROM	TO
1.Systems	Narratives
2.Solutions	Values
3.Effects	Intentions
4.Inner states	Intentional states
5.Hypotheses	Unpredictables
6.The therapist as the expert	The therapist as decentered
7.Circularity of the problem	Externalizing the problem
8.No concept of power	Power is productive
9.No concept of subjectivity	The subject is produced through practices
10.Reflecting team	Witnessing processes

11.Reflection	Creation
12.Dialogue	Storytelling
13.Acknowledgement	Affirmation
14.Communication	Production & power
15.Social Constructionism	Cultural/normative Productionism
16.Traditional power	Modern Power
17.Neutralitet	Fascination
18.Curiosity	Eximent
19. Being	Event
20.Change	Movement
21.Thruth	Intensity
22.Universals	The virtual and the actual
23.Representation	Production
24.Existentials	Conflictuals
25.Oppositions	Withpositions
26.Who are you?	Where are you?
(registration moral)	(topological moral)

Fra Nordisk konferanse på Island mai/juni 2017

**Workshop om spiseforstyrrelser,
med Marte Nilsson, Anette Syverstad, Vigdis Wie Torsteinsson**

Throwing anorexia out of the family: Intensive family therapy as helpful intervention

I en liten foredragssal på Universitetet i Reykjavik forteller tre kloke og erfarne damer om hvordan de arbeider med familier der ett av barna har fått diagnosen anorexia. Hele familien bor i et hus på behandlingsstedet i 4 uker, og terapeutene jobber sammen med familien hver dag. Et av behandlingsprinsippene er eksternalisering – ved hjelp av formuleringer som ”du kan stole på barnet ditt, men ikke på anoreksien”. Utfordringer og konflikter reformuleres med terapeutenes hjelp slik at det blir mulig for familien å danne et lag og stå sammen mot anoreksien.

En vanlig dag består av felles måltider, foreldresamtaler, skolegang for barna og familiesamtaler. Workshopholderne hadde laget en film som ga oss tilhørere et svært lærerikt glimt inn i hvordan en behandlingshverdag kan arte seg her. Det er foreldrene som har ansvaret i måltidet, og oppmuntrer barnet til å spise. Hovedprinsippet for foreldreveiledningen er et foreldrekompass der målene er å bevege seg bort fra uklare krangler, forhandlinger og høy affekt hos seg selv – til klar kommunikasjon og ingen forhandlinger om mat, lav affektiv aktivering, god forståelse av hvor vanskelig dette er for barnet, og med det tillate barnet å være både frustrert, sint og fortvilet. Til dette vanskelige arbeidet trenger de mye støtte, og hvordan terapeutene kan være til støtte og hjelp etter hvert som behandlingen utvikler seg diskuteres fortløpende med foreldrene. Mange viktige tema gjennomgås med foreldrene. Ett slikt sentralt tema er hvordan anoreksien kan splitte familien og hvordan de som foreldre og som familie kan stå samlet og kjempe selv om det er slitsomt. Et annet tema er hvordan foreldrene kan passe på seg selv og støtte partneren i denne prosessen. Et tredje viktig tema er å hjelpe foreldrene å forberede seg på og å tåle høy emosjonell aktivering hos barnet. Hvordan skal de finne strategier for å roe ned, og orke å forstå slike episoder som at ”nå er det vanskelig for barnet, nå er det anoreksien som snakker, det er ikke sikkert barnet forstår dette selv”? Dette krever mye støtte fra terapeutene. Det krever også at mulige underliggende tema i familien som trigges i slike situasjoner snakkes om i familiesamtalene.

I familiesamtalene kan familien også får konkrete utfordringer som ofte knyttes til ”det vanlige livet” slik det var uten anoreksien, og disse kommer gjerne fra en terapeut i reflekterende posisjon bak enveisspeil.

I tillegg til systemisk/strukturell/eksternaliserende tenkning kombineres behandlingstilnærmingen med lokalt utviklet praksis gjennom flere års erfaring med dette behandlingskonseptet. Workshopholderne viser også til de siste nye retningslinjene for arbeid med barn og unge med spiseforstyrrelser som nettopp er kommet ut. Disse retningslinjene er tydelige på at den foretrukne og anbefalte behandlingen i slike tilfeller er familieterapi.

Jeg er ikke i tvil om at dersom familier i Norge som har fått en anorexi flyttende inn hos seg får tilbud om en slik behandling som Nilsson, Syverstad og Torsteinsson her presenterte, vil det gå dem godt. Takk for en inspirerende og lærerik time på Island.

Camilla J. Oanes

Tre korte tilbakeblikk ved Jarle Svardal

Monica Hedenbro:

Triadic Family Interaction and Child Development

Monica Hedenbro er privatpraktiserende familieterapeut, veileder og lærer i familieterapi og barns utvikling, med særlig fokus på barnepsykiatri. Et annet område i hennes 40 år lange arbeid med familier er forskning på og arbeid med nyfødtfamilier. Parallelt med å skrive bøker og artikler har hun produsert filmer om barns utvikling og om familieinteraksjon. Siden 1996 har hun vært forsker tilknyttet Karolinska institutt for barne- og ungdomspsykiatri.

I sitt foredrag forteller Monica om en longitudinelle internasjonal studie der forskere fra flere land har fulgt 80 familier, fra graviditet til barna har fylt 20 år. Selv har hun fulgt 20 familier. Hun har hele veien kombinert forskning med det kliniske arbeidet. Under sitt fremlegg viser hun videoklipp der vi får se barna i samspill med sine foreldre, henholdsvis ved spedbarnsalder, når de har fylt 15 år og når de har blitt 20.

For å forstå barns utvikling er en systemisk tilnærming viktig, mener Hedenbro. Lausanne Triologue Play har blitt brukt som hovedmetode i denne studien. Samspillet har blitt analysert med ulike mål på allianse; organisering, deltakelse, felles fokus og følelsesmessig engasjement. For å forstå sekvensene i samspillet ble CPICS (Child-Parent-Interaction-Coding -System) benyttet. Dette kodingsinstrumentet ble utviklet av Hedenbro for at hun skulle kunne studere, forstå og forandre kommunikasjon på mikronivå, det vil si de små øyeblikkene og kommunikasjonen som skjer uten at vi tar notis av det. Det er nettopp i disse øyeblikkene vi blir påvirket og barn er særlig sårbare, mener Hedenbro.

Målet med studien har vært å undersøke barn-mor-far-kommunikasjon prospektivt ut fra når barna var mellom 3-48 måneder og hvordan kommunikasjonen korrelerer med deres sosiale kompetanse når de var henholdsvis 4 år og 16 år.

Familiene ble filmet mens de holdt på med «Lausanne Triologue Play», (barn-mor-far-interaksjon) da barna var 3, 9, 18 og 48 måneder og 16 år. Funnene ble sammenlignet med førskolelæreres vurderinger av jevnaldrende og sosial kompetanse ved 4 år og med læreres vurdering av prososial atferd og jevnaldrende problemer ved 16 årsalder.

Noen av funnene var at foreldres responsivitet og barnets evne til å initiere turtaking i familie-triaden tidlig i livet, korrelerte med barnets senere jevnaldrende- og sosiale kompetanse. LTP-metoden har åpnet nye dører for å kombinere forståelse av barns utvikling med familieterapi og interaksjonsveiledning, hevder Hedenbro.

Hedenbro mener resultatene viser at familiesystemet er viktig for å forstå barns senere sosiale kompetanse, og at «Lausanne Triologue Play» kan brukes til å identifisere kompetente barn, samt barn og familier med kommunikasjonsvansker.

Paulo Bertrando:

Including Emotions in Systemic Therapy.

Paulo Bertrando er psykiater og systemisk terapeut. Han fikk opplæring i Milano-metoden av Luigi Boscolo og Gianfranco Cecchin på 1980-tallet. Han har vært lærer ved «Milan Center for Family Therapy», fra 1993 til 2002, og direktør for «Episteme systemic training centre» fra 2003 til 2012.

For tiden er han forskningsdirektør for «Systemisk-Dialogisk skole» i Bergamo, Italia.

Blant hans bøker finner man, *The Times of Time* (1993) og *Systemic Therapy with Individuals* (1996), begge samskrevet med Luigi Boscolo, samt *The Dialogical Therapist* (2007) og *Emotions and the Therapist* (2015).

I sitt foredrag ville Bertrando snakke om «Hvorfor» og «Hvordan» og «Hvem» når det kommer til det å arbeide med følelser i systemisk terapi. Han tar oss med på en reise om følelsenes plass i historien generelt og den systemiske terapiens historie spesielt. Om Platons opphøyelse av rasjonalitet fremfor følelser og Darwin som demonstrerte at dyr og mennesker delte mye de samme følelsene. Ting forandret seg mye etter Darwin, mener Bertrando. I systemisk terapi var det fra starten av mye fokus på hjernen fremfor hjertet, og han kommer inn på Jay Haley, som på så mange måter gav uttrykk for at følelser ikke bare er irrelevante, men ganske forstyrrende også for den systemiske terapi prosessen.

Gjennom hele sitt foredrag viser Bertrando oss en mengde bilder og annen kunst som på ulikt vis uttrykker og fremkaller følelser.

Hva som er viktig er at følelser er noe som gir oss grunn til å gjøre ting som gir oss motivasjon og evne til å resonnerer med andre. Uten følelser ville vi ikke være i stand til å kjenne forskjeller. «Som dere vet er forskjell veldig viktig for systemiske terapeuter». Altså Batesons ide om at informasjon er en forskjell som gjør en forskjell. Uten følelser ville vi ikke merket oss forskjeller og vil ville ikke *bli* forskjellige.

I de siste årene har følelser, som en gang var et forsømt tema i systemisk terapi, i økende fått oppmerksomhet. En systemisk måte å tenke på følelser er det følelsesmessige systemet, som kan sees som summen av følelsene innebygd i ethvert menneskesystem. Følelser utveksles hele tiden, og de gir alle interaksjoner et karakteristisk kjennetegn. Ethvert menneskesystem har en tendens til å være organisert rundt en eller flere følelser (dominerende følelser), og unngår og avviser andre mer skjulte følelser. En av de viktigste terapeutiske oppgavene er derfor å lage hypoteser om dominerende og undertrykte eller skjulte følelser, og prøve å forestille seg rollen de spiller i systemets spesifikke historie.

Følelser er også knyttet til noens posisjon i systemet. Å fremme klientens bevissthet om deres følelsers posisjon er et annet terapeutisk mål, som igjen krever at terapeuten blir oppmerksom på sine egne dominerende og underliggende følelser og deres forhold til egen posisjon i det terapeutiske systemet. En slik disposisjon vil for eksempel gjøre det mulig å se forskjellig på det kjente fenomenet der en klient fremkaller noen følelser i meg: «Jeg føler denne følelsen fordi jeg er satt i en bestemt posisjon i det følelsesmessige systemet».

Det å inkludere følelser i systemisk terapi kan dermed generere et helt nytt utvalg av terapeutiske prinsipper og teknikker, som kan settes sammen med de velkjente i systemiske tradisjoner, noe som fører til en mer kompleks og tilfredsstillende tilnærming til klinisk praksis.

Pekka Holm:

Family Therapist- Love as a Vocation

Pekka Holm er sosialarbeider, barneterapeut og lærer i familieterapi. Han er leder for «Dialogic Training Community» og jobber blant annet som par- og familieterapeut. (www.dialogic.fi).

Pekka Holm holdt sin første presentasjon noen gang på engelsk og beklaget at uttalen ikke var så god. Han holdt seg til manus. Men det gjorde ingenting for mannen hadde en slik utstråling og historiene han fortalte var så sterke at mange av oss fikk både gåsehud og tårer i øynene. Han ønsket å dele sine egne opplevelser av kjærlighet, og lese brev skrevet i terapi sammenheng, inkludert historier og beskrivelser av kjærlighetens betydning for menneskers velbefinnende. Det hadde en magisk effekt at hans kone satt et stykke fra ham på scenen og leste brevene høyt.

Brevskriving er viktig for Pekka Holm. Han forteller om inspirasjonen fra David Epston. Brevene uttrykker kjærlighet som virker helende på mottakeren, mener han.

«Dialog og kjærlighet holder folk i relasjoner og mennesker og deres relasjoner i live. Uten kjærlighet og dialog ville det ikke være menneskeliv, familier, lokalsamfunn eller samfunn». Velferd og psykisk helse til en person er forbundet med menneskene som er viktig for ham eller henne og hans eller hennes forhold til dem. I henhold til menneskelig dialog er selvet- og derfor mental helse, intersubjektiv, dvs. velferd og mental helse ligger i menneskelig interaksjon, mener Holm.

Familieterapeuters rolle er å hjelpe folk og støtte deres velferd. Oppgaven er å bidra til den enkeltes subjektive kunnskaper og evne til å overvinne vanskeligheter i livet. Derfor arbeider en familieterapeut også med å hjelpe folk i deres kjærlighetsforhold og kjærlighetsrelaterte problemer.

Under plenum utfordret Pekka deltakerne til å tenke på sine egne personlige opplevelser av kjærlighet. Han ville også at deltakerne skulle utforske hva slags opplevelser av kjærlighet de har i sitt arbeid som familieterapeuter og hvordan diskutere kjærlighet med mennesker.

jarle.svardal@gmail.com

«Kompromiss»

Øyvind Jordfall

Om alver, varme kilder og dialogens kraft.

En oppsummering av opplevelsene i Reykjavik - ved John Gustavsen

Det hevdes at 50% av Islands befolkning tror på underjordiske vesener som alver. Forrislandska Álfar som det heter. Dette er overnaturlige vesener fra nordisk mytologi. I 2013 ble et veiutbyggingssprosjekt satt på vent på grunn av en mulig alvekirkeplass. Hva enn en måtte mene om det personlig er dette en del av islandsk kultur og identitet. Gjennom dans, sang og poesi får vi ta del i dette under den nordiske konferansen i familierapi.

Raskt blir vi hentet ut fra underverden og inn i den juridiske verden. Berit Reiss-Andersen utgreier på en forståelig og inkluderende måte de mange veier man kan gå for å gjøre noe riktig eller galt under tittelen: *Reflections on The positions in The middel*.

Reisen fortsetter inn i skammen med Anette Holmgren. *Pathways towards reconciliation with shame*. Gjennom historier om skam som ramme for ulike måter å forstå. Omsorg (holde rundt sorgen), skammen har med sorg å gjøre. Etisk skam oppstår når vi går mot våre egne sett med verdier. Anette deler en vakker historie om en mor hun gir penger etter endt samtale uten at noen av dem føler skam eller annet ubehag. Bare en iboende godhet for den andre.

Researching systemic therapy history, in search for a definition.

Etter lunsjen bar det videre til jakten på en definisjon. Lennart Lorås og Paulo Bertrando tok oss med på en reise i det systemiske. Særlig viktig å finne definisjon er det i forhold til dagens politiske og etiske krav til klart definerbare intervensjoner innen psykisk helsearbeid. Dette gjøres elegant og forståelig av disse to herremenn.

Deretter deltok jeg på en fellesseanse med Monica Hedenbro: *Triadic Family Interaction and Child Development*. En presentasjon av LTP (Lausanne Trilogue Play) der de har fulgt samme familie og barn fra spedbarn til voksen alder. Vi får se filmer fra ulike alder der samspill og sosial interaksjon vises.

I neste workshop er det Stephen Madigan og Elin Bjøru som blir besøkt og lyttet til. *Relational Interviewing With Conflicted Couple Relationships – Theory (Part 1)*. Dette er den første av i alt tre workshops de holdt under denne konferansen. U.t deltar dessverre bare på den første. Temaet her var relasjonelt arbeid med høykonfliktfamilier.

Så til en fellessamling med Paulo Bertrando. *Including emotions in systemic therapy*. Om å inkludere følelser i systemisk terapi; Emosjoner har i senere tid fått større plass i systemisk terapi. Bertrando viser vei og hvordan emosjoner virker på klienter og terapeuter.

Heart of gold. What keeps me going after all these years?

Workshop med kollega Lars Robert Lund var neste på programmet. (Bupa AFS Drammen) Lars har jobbet med folk i 30 år. Dette viser han gjennom en svært personlig og inkluderende workshop kalt Heart of Gold. Å la det være sagt med en gang. Lars har et hjerte av gull for sine klienter og familier. Han oppsummerer sin lange karriere på en finurlig måte gjennom teksten til godeste Neil Young: «Heart of gold».

Lars forteller en vakker og rørende historie, om da faren brakte hjem en sliten drukkenbolt på julaften, putta han i badekaret og han fikk feire jul med familien. Lars forteller at det alltid var mat i huset. Til ALLE. Slike skjellsettende hendelser brakte nok Lars inn i arbeid med folk og familier. Lars henviser til Søren Kierkegaard. *Når du skal hjelpe noen må du alltid starte der de er.*

Så hva får Lars til å holde det gående fortsatt etter alle disse årene? *Searching for a heart of gold is a neverending story*, sier Lars. Jeg tror han har rett. La oss holde det gående, lete, leke, være der klienten er. Følge familien! Vi avslutter seansen med å spille nettopp Heart of Gold. Lars på gitar og sang. Akkompagnert av undertegnede på munnspeil.

The family as a social institution and various changes in society. Ólína Freysteinsdóttir gir et innblikk i ungdoms nettbruk og hvordan vi som voksne bør møte denne trenden. Den virker universell og uunngåelig, så hvordan skal vi håndtere dette som foreldre med varierende grad av interesse for nettopp spill, nett og den slags? Hvordan påvirkes vi og hva gjør vi med det?

Experiences of hope within mental health and substance use services: Avslutningsdagen holder Knut Tore Sælør en interessant og innholdsrik subplenumssamling om håp i arbeidet med rus og psykiske lidelser. Han disputerte i 2016 og vi får ta del i hans doktorgradsarbeid. Som en helt utenforstående til familierapifeltet åpner han med å vise sin overraskelse over holding av hender og dansing. For oss i feltet er dette mer vanlig, men vi fikk en liten påminner om at dette slettes ikke er vanlig over alt. Velkommen til familierapifeltet!

Håp er viktig i alt arbeid med mennesker. Håpet blir bærende for mye av samarbeid. angt inviterer til refleksjon. Håp er viktig for recoveryprosessen.

Hvilken kraft dialogen har, og kan ha, ble enda tydeligere for meg gjennom disse fine dagene på Island. De varme kildene kan således sees på som et sted der man henter denne kraften for å kunne videreføre og skape dialog. Uten dialogen vil vel ting stoppe opp?

Veibyggingen stoppet og jeg har saktens ikke funnet ut av om de noen gang startet opp arbeidet igjen. Alvene har fått være i fred. Såpass mye at jeg ikke fikk gleden av å møte noen av disse små vesener.

John.Gustavsen@vestreviken.no

Og dette var alt redaksjonen har mottatt av referater fra den 11. nordiske familierapikongressen – så langt, og det er slett ikke lite bare det, selv om det var mange flere nordmenn som deltok med innlegg. Kanskje dukker det opp noen flere i neste nummer? Alle er forøvrig presentert på kongressens hjemme sider. Søk på denne eller bare på Meeting in the middle. Metaforumredaksjonen

Klipp fra året som gikk:

Abid Q. Raja holdt innledningsforedraget ved Førjulsseminaret i Gamle Logen i fjor. Der nevnte han mye av det som kommer frem i denne kronikken, så vi tenkte det kunne være interessant å ta den inn – nå rett før neste førjulsseminar går av stabelen.

(Kronikken er hentet fra morgenbladet: NORSKE VERDIER, 24. august 2017).

Den norske verdien «å få en sjanse til»

Jeg husker hvordan det var å være en sint, ung muslim. Jeg mente at Shabana Rehman hadde sviktet religionen sin og sto for normoppløsning og verdimessig forfall, skriver Abid Q. Raja.

Ny genser: «Jeg kunne blitt drapsmann. Jeg kunne blitt narkoman. Jeg kunne kanskje til og med blitt ekstremist», skriver stortingsrepresentant Abid Q. Raja. Her har han litt informasjon om bildet av seg selv: «1990 tipper jeg, 15 år. Kjøpt med penger jeg tjente på å gå med aviser:-) Mitt første kjøp.»

Du som leser dette, er sannsynligvis en ganske høyt utdannet middelsklassenordmann. Det er jeg også. Men skal vi være ærlige, så har du – selv om det ikke er like sikkert som at du har fullført videregående med gode nok karakterer til å komme inn på et universitet eller en høyskole – sannsynligvis også hvit hud og foreldre med norsk som morsmål.

Det har ikke jeg.

Har det vært med å prege min oppvekst og mitt liv i Norge? Utvilsomt. Har det gjort meg til den jeg er? Delvis. Men jeg er også et produkt av den norske verdien jeg har kommet til å bli kanskje mest glad i, nemlig at i Norge, der gir vi folk en sjanse til. For det har jeg virkelig trengt. Mange ganger.

Jeg vet ikke hvorfor jeg har blitt den jeg har blitt: jurist, liberal stortingsmann, Tesla-eier, birkebeiner, syklist, ektemann, far. Men jeg vet at jeg kunne blitt mye annet.

Jeg kunne blitt drapsmann. Det var nære på en gang. Da var jeg bare 15 år. Det går aldri lenge mellom hver gang jeg blir slått av takknemlighet over at det ikke skjedde, over at han jeg holdt en truende brostein over, stakk av før jeg fikk sjansen til å potensielt ta livet hans – og ødelegge mitt eget i samme slengen. Men om jeg hadde gjort det, blitt drapsmann som tenåring, så hadde jeg vært ute av fengsel for lenge siden nå. Det norske samfunnet ville ha gitt meg en sjanse til.

Jeg kunne blitt narkoman. Det er flere av de jeg hang med da jeg var ung, som ble det. Jeg har ikke noe bedre ord for grunnen til at det ikke ble slik, enn flaks.

Jeg kunne også blitt sosialklient. Jeg er oppvokst i en kommunal bolig, har gått inn og ut av barnevernsinstitusjoner, har en mor som er analfabet og en far som jobbet hardt på en spikerfabrikk, uten at det kom så veldig mange kroner i lønningsposen av den grunn.

Den kanskje største risikoen for at jeg skulle ende opp med å leve resten av livet i relativ fattigdom, oppsto da jeg nettopp hadde fylt 16 år. Da droppet jeg ut av videregående, rett rundt juletider, et halvt år uti første gym på Foss videregående.

Jeg kunne kanskje til og med blitt ekstremist. Det er enkelte jeg kjenner som har blitt ekstreme. Men jeg husker hvordan det er å være en sint, ung muslim. Jeg husker også hvordan det var å bli intervjuet av dresskleddede advokater da jeg søkte mine første sommerjobber i advokatfirmaer, og bli spurt om hvordan jeg ville forholde meg til kvinner i skjørt og bare armer på kontoret i sommermånedene.

I ettertid har jeg skjønt bedre hvorfor jeg fikk akkurat det spørsmålet. Jeg var på den tiden en av Norges mest markante stemmer som talte på vegne av konservative muslimer. Flere av mine medieutspill og debattopptredener hadde gitt mine fremtidige arbeidsgivere gode grunner til å tvile på om jeg delte deres liberale, progressive, likestilte verdier. Likevel ga de meg en sjanse til, og jeg har fått mange gode jobber. Det var omtrent samtidig som jeg avsluttet mitt engasjement som talsmann for moskeen og startet advokatkarrieren.

Hvis jeg ikke hadde fått de sommerjobbene i ulike advokatfirmaer, vet jeg ikke hvordan jeg ville ha reagert. Jeg ville kanskje trodd at de så meg som en mørkemann som ville bestemme over hvordan kvinnelige kolleger gikk kledd på varme dager. Jeg ville kanskje trodd at det lå rasisme og fremmedfrykt bak. Det kunne ha ført til at sinnet mot det norske samfunnet som jeg og mange unge muslimer følte på åtti- og nittitallet, hadde vokst, jeg kunne i verste fall ha blitt en som ikke så andre utveier enn å utøve vold mot et samfunn jeg opplevde at hadde gjort meg urett. Slik gikk det ikke, jeg fikk en sjanse til.

Det sinnet jeg en gang følte mot det norske samfunnet, som hadde begynt å vokse for alvor da jeg var en brun tenåring på en råttne barnevernsinstitusjon på Ila, ble borte, litt etter litt.

Jeg vet ikke nøyaktig hvorfor jeg ikke ble en taper i det norske samfunnet. Men jeg vet at den norske verdien å gi folk en sjanse til har vært helt avgjørende for min reise, fra å være et fattig innvandrerbarn som ble slått av sin far, via barnevernet og senere talsmann for svært konservative holdninger, til en liberal norsk muslim med et privilegert liv.

Noe som er helt avgjørende for om små barn knuses eller klarer å komme seg styrket ut av en dårlig oppvekst, er at man opplever å bli sett av voksenpersoner. Jeg kan skrive under på at det var avgjørende for meg, og jeg mener det er der vi må sette inn den tyngste politiske innsatsen for å hindre utenforskap og ødelagte liv.

Den aller viktigste personen i min oppvekst vet jeg ikke en gang hva heter, men jeg vet at hvis ikke hun hadde vært den hun var, så hadde jeg aldri fått den leselysten som fikk meg til å starte opp igjen på videregående og gå videre med høyere utdanning. Hvis du som leser dette kjenner til hvem som var bibliotekar på Sandaker bibliotek på slutten av åttitallet og begynnelsen av nittitallet, vil jeg gjerne at du gir henne mine varmeste hilsener, for hun ga meg ikke bare en ny sjanse, hun ga meg noe å se frem til hver eneste uke i en utrolig kjip periode i livet mitt.

Dette var en norsk kvinne som kanskje ikke oppfattet selv at hun gjorde noe spesielt for meg, men som likevel reddet en ung norsk-pakistansk mann fra et helt annet liv enn det jeg har fått. Det eneste som skulle til, var at hun, hver tirsdag når jeg kom for å levere tilbake boken jeg hadde lånt uken før, spurte hva jeg syntes om den, før hun ga meg en ny. Dette var så viktig for meg, at hvis jeg kom dit og så at hun ikke var på jobb, så gikk jeg hjem med den samme boken, slik at jeg kunne få en ny sjanse til å levere den til henne dagen etter.

Da jeg var ferdig med jusstudier og hadde fått en god jobb i det prestisjefylte advokatfirmaet til Olav Hestenes, så kunne det fort blitt slutten på min dannelsesreise. Men om jeg hadde sluttet å utvikle meg intellektuelt på den tiden, så hadde jeg den dag i dag vært en konservativ, norsk muslim, med litt tykkere lommebok, men veldig gammeldagse verdier. For den første gangen jeg ville engasjere meg politisk og prøvde å få plass på bystyrelisten til Oslo Venstre i 2003, så merket jeg at den rollen jeg hadde hatt som talsmann for muslimer bare et halvår

tidligere, ikke akkurat hadde gitt meg et image som passet inn i et radikalt, liberalt og sekulært parti.

Jeg fikk ikke den plassen på bystyrelisten i Oslo, og jeg skjønner godt hvorfor. Men jeg fikk en sjanse til, da jeg flyttet til Bærum og stilte til valg for Akershus Venstre i valget i 2007.

Den nye sjansen jeg fikk i Venstre, hang også sammen med nye sjanser jeg hadde fått i andre sammenhenger. For jeg utviklet meg ganske mye politisk og ideologisk i den perioden. Det skjedde ikke minst fordi jeg alltid forsøkte å lytte nøye til motdebattantene mine når jeg satt i et studio og forfektet konservative ideer. Jeg lyttet egentlig for å kunne slå enda hardere tilbake neste gang jeg møtte den personen som satt overfor meg til en ny debatt.

Jeg behandlet for eksempel Shabana Rehman ganske dårlig i mange av de debattene vi hadde, for jeg mente hun hadde sviktet sin religion og sto for normoppløsning og verdimessig forfall. I virkeligheten snakket hun om ytringsfrihet, om retten til å være seg selv, om å ikke la seg kue av maktstrukturer, patriarkat og reaksjonær ideologi. Jeg er takknemlig for at Shabana og jeg har fått skværet opp senere, at hun ga meg en sjanse til. Hun målbærer norske verdier på en utmerket måte, og er et strålende forbilde for unge norske kvinner med minoritetsbakgrunn.

Likeså: de debattene hvor jeg har lært mest om ytringsfrihet, er de debattene jeg hadde mot Vebjørn Selbekk. Vi kan være uenige nå også, men jeg tror vi har genuin gjensidig respekt for at vi står sammen om de viktigste norske verdiene.

Når jeg sier at det er en norsk verdi å gi folk en sjanse til, så er det en kontrast til verdiene mine foreldre har vokst opp med og forsøkt å bringe videre til meg. De tradisjonelle pakistanske verdiene lar ikke folk slippe unna med å ha gjort noe som bringer vanære over familien, eller å ha blitt født inn i en feil kaste. Den sterkeste opplevelsen jeg har hatt av å være en ekte nordmann, ikke en pakistansk mann som bor i Norge, fikk jeg av reaksjonen storfamilien hadde da jeg ble far for første gang, til to nydelige tvillingjenter. Slekta kalte det dobbelt uflaks, for det er jo mye bedre å få gutter.

Livet som tvillingpappa var såpass krevende at jeg allerede var i en form for sjokk, og jeg tok aldri noe oppgjør med familien min i Pakistan for at de kalte jentene mine en byrde, en uheldig omstendighet. Men jeg konkluderte, mer eller mindre bevisst, med at avstanden til mine foreldres hjemland var blitt uendelig lang.

Kanskje skulle jeg i stedet gitt dem en sjanse til? Når jeg kan gjøre det, så er det fordi jeg mener at mennesker nesten alltid fortjener en sjanse til, men ikke de verdisett og samfunnsstrukturer som bidrar til å holde folk nede. Pakistanske verdier er ikke mine verdier, men jeg elsker den norske verdien at jeg kan spise pakistansk mat selv om jeg er norsk.

Jeg skylder det norske samfunnet og alle menneskene som utgjør det, en stor takk for de nye sjansene jeg har fått, og håper å kunne betale tilbake ved å bekjempe undertrykkelse, utenforskap og intoleranse hver dag, hvert år, overalt og alltid. For de norske verdiene, de som faktisk er verdier og ikke bare distraksjoner og nostalgi, de er det virkelig verdt å kjempe for, for norske nordmenn, pakistanske nordmenn, og alle andre som vil bidra til å skape bedre liv for mennesker som trenger en sjanse til. For vi kan alle trenge det; en sjanse til.

*

SYSTEMISK QUIZ

1. Hvem var den første som holdt 2 dagers foredrag på førjuls-seminaret i Gamle Logen i 1998?
2. Hvem skrev boken «Lærebok i Familieterapi» i 2012? (2 forfattere)
3. Hvem var leder av NFFT og ansvarlig for Nordisk kongress i familieterapi, i Bergen i 2008?
4. Hva het Metaforum før bladet fikk sitt nåværende navn.
5. Hvem har skrevet: «Galskapens historie»? (*Histoire de la folie a l'age classique* (1961). Norsk oversettelse: *Galskapens historie i opplysningens tidsalder* 1973)
6. Hvilken retning innen familie-terapi representerer Jay Haley?
7. Hvem er dette ↓ ?

I Magnus Ringborgs strek.

1.	Tom Andersen
2.	Vigdís Wie Torsteinsson og Astrid Johnsen
3.	Hans Christian Michaelsen
4.	Tannhjulet
5.	Paul-Michel Foucault (1926-1984)

NB!

INNKALLING TIL GENERALFORSAMLING I NORSK FORENING FOR FAMILIETERAPI

Scandic hotell Lerkendal – Trondheim
Torsdag 8. februar 2018 - 16.30 – 18.00

DAGSORDEN

1. Valg av dirigent, to referenter og to medlemmer til å underskrive protokollen fra Generalforsamlingen (GF)
3. Styrets årsberetning for 2017
(Styrets virksomhetsplan 2016-2018 / Handlingsplan 2017)
4. Årsregnskap i revidert stand
5. Fastsettelse av budsjett 2018 (og medlemskontingent)
6. Saker til behandling: Som er nevnt i innkalling til generalforsamling
7. Saker som foreningens medlemmer ønsker behandlet på generalforsamlingen, må sendes styret minst 3 måneder før generalforsamlingen. Generalforsamlingen skal bare behandle saker som er relevante i forhold til foreningens formål. Saker avgjøres ved simpelt flertall. Lovendringer krever 2/3 flertall. Saker tatt opp under "eventuelt" krever 3/4 flertall for gyldig vedtak.
Valg:
8. Valg av leder for 2 år.
9. Valg av styremedlemmer for 2 år.
10. Valg av varamedlemmer for 1 år
11. Valg av valgkomité - 3 medlemmer for 1 år
12. Valg av revisor
13. Valg av fondsstyret 1 person for 2 år /
Årsberetning fra fondsstyret 2016

Eventuelt:

- Sted for neste årskonferanse.

Orienteringssaker:

- Informasjon fra medlemsundersøkelsen og styrets innspill

Dokumenter til generalforsamlingen, som årsberetning med mer blir lagt ut på www.nfft.no innen årsmøtet 2018.
Årsregnskapet legges frem på Generalforsamlingen.

Frist for innsending av saker til GF var 8. nov. 2017 –
(sto i Metaforum 3-2017)

Bokomtale:

«Slipp ordene løs»

Skriveprosess og fagtekster.

Forfatter: Sissel Lie

Forlag: Tapir akademisk forlag

År utgitt: 2012

Boken er ikke ny, men fortjener en omtale, fordi den

inspirerer til skriving. Det å begynne å skrive er ikke lett når

man ikke har gjort det før, og selv om man har gjort det før, er det ikke sikkert at man fullfører det man har begynt. Lie møter begge grupper og viser flere mulige veier til en ferdig tekst. Har du noe du skulle ønske å formidle? Har du en antakelse, erfaring, metode, eller annet som du skulle ønske å klare å formidle til andre, men ikke helt vet hvordan? Da kan jeg anbefale denne boken.

Fra mitt ståsted har boken hovedsakelig tre fokus. For det første handler den om skriveprosess: Hvordan få ideene til å flyte fritt, og ut som tekst? Hvordan få arbeidet videre når man opplever å stå fast. Lie beskriver hvordan det å dele sin tekst med andre er hjelpsomt og fører til bedre tekst. Lie deler også en del språklige tips.

Bokens andre fokus er mer spesifikt og handler om å skrive essay og fagartikler. De fagspesifikke krav og forventninger innen de sjangrene beskrives og forklares. Lie gir innsikt i hvordan prosessen med skrivearbeidet fungerer underveis med arbeidet av artikkelen, men også etter at artikkel er sendt inn til et tidsskrift og man får tilbakemeldinger fra redaksjon og fagfeller.

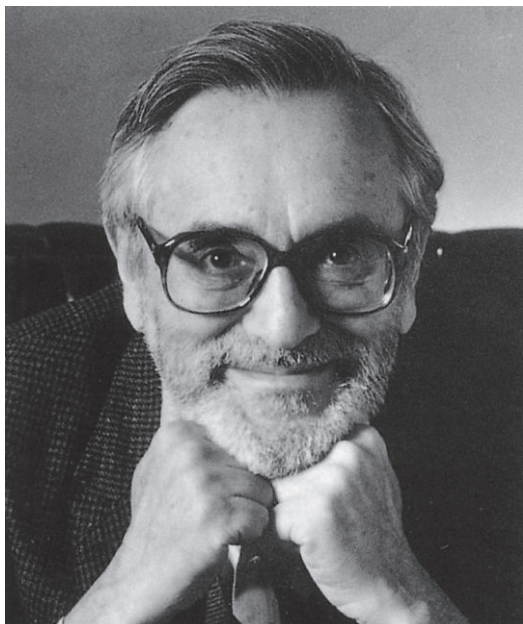
Det siste av de tre fokus i boken handler om å skrive PhD avhandling og kappe. Gjennom hele boken er det oppgaver for å få erfaring med temaene, men også for å gjøre boken praktisk anvendelig for en skrivegruppe. Gjennomgående i hele boken deler Lie konkrete tips og eksempler på både god og mindre god tekst. For meg har det ført til at jeg har begynt å lese tekster på en annerledes måte. Jeg ser nå, med interesse, på hvordan forfatterne bruker ulike virkemidler. Det er noe jeg ikke var i stand til å vurdere tidligere.

Boken tar ikke bare for seg det praktiske og tekniske, men også hvordan prosessen kan oppleves på det emosjonelle plan, noe som er en viktig side av det å skrive. Å skrive og få andre til å lese hva man har skrevet gjør at man setter seg i en sårbar posisjon. Her tar Lie leseren med i de ulike fasene og beskriver hvilken type tilbakemelding som trolig er mest nyttig når i en skriveprosess for at skriveren ikke skal gi opp, men inspireres til videre arbeid med teksten. Innledningsvis trenger man en leser som inspirerer til videre utforskning av det man skriver om, mens mot slutten er det mer konkrete tilbakemeldinger som trengs.

Opplevelsen av å levere fra seg tekst varierer gjerne med hvor i prosessen man er, og som et eksempel skriver Lie følgende om hvordan det kan oppleves mot slutten av en skriveprosess: *«nå som teksten er nesten ferdig, hender det at du opplever en sorgprosess. Alt det du ikke fikk skrevet, alt det du ikke fant ut av, plager deg.»* (s.135).

Underveis i lesingen satte jeg inn små gule lapper, for å lett finne tilbake til viktige temaer. Temaer jeg vet at jeg vil stå overfor om ikke lenge. Boken, «Slipp ordene løs», kommer å bli en aktiv deltaker i min prosess videre som skriver av artikler, innlegg, notater, og bøker.

Rune Zahl-Olsen

Til Minne

Salvador Minuchin

**Født 13. oktober 1921,
San Salvador, Argentina
Døde: 20. oktober 2017
Florida USA**

Han ble 96 år gammel.

Nok en bauta innenfor vårt fagfelt har gått bort; Doktor Salvador Minuchin, grunnleggeren av Structural Family Therapy, en forkjemper for familiers situasjon og en fighter for sosial rettferdighet. Minuchin regnes som en

av vår tids mest innflytelsesrike terapeuter. En kilde til inspirasjon for tusenvis av terapeuter fra mange kulturer, land og språk. døde 30. oktober i Florida.

« - Minuchin begynte sin karriere som medisiner og tok sin utdannelse i Argentina. I 1950 dro Minuchin til USA for å studere psykiatri og arbeidet blant annet med psykotiske barn i New York. Tidlig i 60-årene begynte han for alvor å interessere seg for familierapi, da han oppdaget vanlige mønstre i familier med problemer; han kartla relasjonene mellom familiemedlemmer. Boken *Families and Family Therapy* er fra 1974, en klassiker innen faget.

«Minuchin lærte familierapeuter hva de skulle se etter. Gjennom den strukturelle familierapiens linser kom det som tidligere var merkelige interaksjoner plutselig i klart fokus. Der andre så kaos og grusomhet, hjalp Minuchin oss til å forstå at familier er strukturert i undersystemer med grenser,» heter det i en omtale av ham.

Før Minuchin kom til USA, satt han tre måneder i fengsel for å ha deltatt i opposisjonsbevegelsen mot daværende president Juan Peron. Han har også bodd i Israel, der han arbeidet med barn – de fleste av dem foreldreløse etter Holocaust. Det var her han først begynte å arbeide terapeutisk med grupper i stedet for individer.

(Kilde: Modum bads nettsider 2009).

Salvador Minuchin har besøkt Norge mange ganger – og mange av oss har hatt gleden av møte denne markerte og inspirerende mannen. De siste årene var han bosatt i Boston med sin kone Patricia Minuchin som døde i 2015. Flyttet senere til Florida – der han døde. Hans sønn Daniel forteller at det var hjertet som sviket. Han etterlater seg sønn, datter og et barnebarn. Våre tanker går først og fremst til familien, men han vil bli dypt savnet av mange – og hans tanker om terapi vil leve lenge.

Metaforumredaksjonen

Se også minneord flere steder. Bl a. The New York Times:

<https://mobile.nytimes.com/2017/11/03/obituaries/salvador-minuchin-a-pioneer-of-family-therapy-dies-at-96.html> - eller via NFFTs nettsider

Noen viktige bøker:

“Families & family therapy” 1974 – *“Psychosomatic families”* 1978

“Family therapy techniques” 1981- *«Family Healing»* 1998

«Working with Families of the Poor» (med Patricia Jorge Colapinto) 2006

«Strategies for Hope and Understanding Families and Family Therapy» 2011

NYE BØKER:

Redaksjonen kan ikke omtale alle bøkene vi får til gjennomsyn. Den som ønsker å anmelde en av bøkene her får den til odel og eie.

Universitetsforlaget 2017
Den terapeutiske kultur - 2. utgave
Ole Jacob Madsen

Er psykologprofesjonen tjent med å logre for et liberalistisk menneskesyn, der mer individuell behandling er den primære løsningen på samfunnets helseutfordringer?

Økonomieksperter maner om «psykologien i boligmarkedet». «Gud» er nå å anse som en coach eller terapeut ifølge progressive krefter i kirken. Terapirommet er ikke lenger bare et yndet sted for fiksjonen, men også «ekte» behandling er blitt underholdning i og med NRKs-gruppeterapiserie «Jeg mot meg».

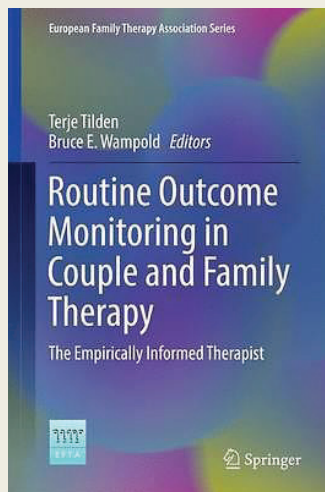
Universitetsforlaget 2017

Innføring i psykologiske perspektiver. 2. utgave

Liv Mette Gulbrandsen (red.)

I denne innførboken presenterer noen av Norges fremste fagformidlere, forskere og behandlere klassiske og nyere teorier som er relevante for faglig forståelse av barn og unges oppvekst og psykologiske utvikling. Andreutgaven er gjennomgående oppdatert på nyere forskning og teoriutvikling.

I boka bidrar også Per-Einar Binder, Bjørg Røed Hansen, Karsten Hundeide, Pernille Hviid, Jacob Klitmøller, Willy Tore Mørch, Geir Høstmark Nielsen, Sissel Reichelt, Jan Skjerve, Rolf Sundet og Lars Smith.

Springer 2017
European Family Therapy Association Series

Red: Terje Tilden og Bruce E. Wampold

Hvordan kan man bruke tilbakemelding som et dialogverktøy i par- og familierapi?

Routine Outcome Monitoring: ROM er en fellesbetegnelse for forskjellige tilbakemeldingsverktøy innen psykoterapi der klientene rutinemessig og hyppig svarer på spørsmål knyttet til terapiframgang og relasjon til terapeuten, og hvor denne informasjonen tilbakemeldes terapeuten. Dermed kan terapeut og klient sammen jevnlig evaluere terapien fører til ønsket resultat. Ikke minst er ROM funnet nyttig for å oppdage når terapien ikke virker som ønsket, slik at en har mulighet til å gjøre justeringer mens terapien ennå er i gang.

Bidrag fra flere kjente norske familierapeuter
Se www.springer.com og omtale www.modum-bad.no

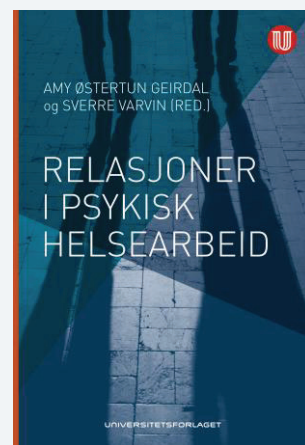
Gyldendal 2017

Trygge barn

Kent Hoffman, Glen Cooper, Bert Powell

Føler du på presset om å være den perfekte forelder? Er du redd for å gjøre feil, og lur du på om du er god nok?

I vårt strev etter å gjøre alt riktig risikerer vi å glemme hva barn virkelig trenger for å bli trygge og robuste. Forfatterne hevder i denne boken at trygg tilknytning er den viktigste grunnvullen vi kan gi barna våre, og viser hvordan vi kan utvikle trygg tilknytning gjennom modellen Trygghetssirkelen.

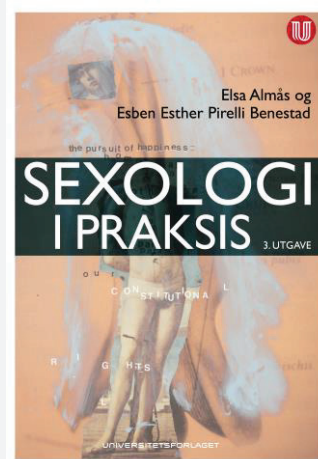
Universitetsforlaget 2017
Relasjoner i psykisk helsearbeid

Amy Østertun Geirdal (red.),
Sverre Varvin (red.)

Forandring og utvikling i psykisk helsearbeid skjer i relasjonen(e) mellom behandler(e) og klient(er), uansett hvilken behandlingsarena det dreier seg om og hvilken metode som brukes.

Forskergruppen i psykisk helsearbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus har gjennom flere år fokusert på relasjonsarbeidet både i forskning og undervisning og presenterer resultater av dette arbeidet ut fra kliniske, forskningsmessige og litterære perspektiver.

Boken er et viktig bidrag til utviklingen av fagfeltet psykisk helsearbeid.

Universitetsforlaget 2017

Sexologi i praksis. 3. utgave

Elsa Almås, Esben Esther Pirelli Benestad

Dette referanseverket foreligger nå i en gjennomrevidert og til dels nyskrevet utgave, oppdatert med ny forskning og nyere forståelser av kjønn.

Sexologi i praksis gir en grunnleggende og omfattende innføring i faget sexologi. Forfatterne beskriver menneskelig seksualitet og hvordan terapeuter kan arbeide profesjonelt med den. De presenterer en grunnholdning som friskmelder seksualiteten fra forskjellige sykdomstempler.

Nye Bøker:

Gyldendal 2017

Den krevende foreldrerollen Familierettede intervensjoner

Helene Eng, Sigrun K. Ertesvåg,
Ivar Frønes, John Kjøbli

Relasjonen mellom barnet og de nærmeste omsorgspersonene har stor betydning for barnets utvikling. Nettopp derfor er familien en potent arena for forebyggende psykisk helsearbeid.

Av og til kan foreldrerollen bli utfordrende, men ved å gi familien god støtte kan man få til endringer som er avgjørende for hvordan livet til barnet eller ungdommen blir. Familiestøttende programmer, som de som presenteres i denne boken, har alle vist dokumentert effekt og er tilgjengelige i Norge.

Universitetsforlaget 2017

Anne-Lise Løvlie Schibbye, Elisabeth Løvlie

... Hva sier vi til Fredrik der han sitter alene i sandkassen? Hvordan setter vi grenser i møte med Lisas selvstendighets-kamp? Og hvordan hjelper vi Vilde ut av rommet sitt? Kort sagt, hvordan møte barn på måter som styrker deres selvfølelse, sosiale kompetanse og livsutfoldelse?

Med utgangspunkt i eksempler fra våre daglige liv med barn, viser forfatterne hvordan gode relasjonelle møter skapes og hvor skjebnesvangre de blir. Det er i relasjon til den andre at barnet styrker sin evne til å håndtere egne følelser og være trygg i seg selv. ...

Gyldendal 2017

Å mestre det vanskelige

Individrettede intervensjoner for barn og unge

John Kjøbli, Helene Eng,
Sigrun K. Ertesvåg, Ivar Frønes

Utviklingen av evidensbaserte intervensjoner har vært et svært viktig bidrag til å hjelpe barn og unge med psykiske helseproblemer.

I denne boken får leseren en samlet redegjørelse for åtte intervensjoner som alle har vist dokumentert effekt. Intervensjonene har til hensikt å hjelpe barn og unge til å mestre ferdigheter og utvikle strategier som er viktige for å trygge en best mulig psykisk utvikling. Vansker som tiltakene særlig retter seg mot er angst, depresjon, traumer og atferdsvansker. Boken er en av fire som drøfter intervensjoner rettet mot barn og unge. ...

Universitetsforlaget 2017

Barn og migrasjon

Mobilitet og tilhørighet

Hilde Lidén

Denne boka handler om hvordan migrasjon former barns oppvekst og medborgerskap er unik både i norsk og internasjonal sammenheng. Med utgangspunkt i et knippe portretter av barn og deres familier drøfter forfatteren hvordan barn berøres av transnasjonal mobilitet.

Bli bokanmelder.
Kontakt redaksjonen:
kariyk@online.no

INNHold METAForum 4-2017

FASTE SPALTER:

Foreningsinfo	2
Redaksjonens røst	3
Styrets side:	4
Det lyriske hjørnet	-
Ris og ros	-
Kryssord / quiz	31
Nye bøker	3 4-35

ARTIKLER, REPORTASJER OG REFERATER:

Nordisk kongress på Island 2017:

Fra åpning av kongressen	6
«Berit Reiss-Andersen	8
Ved Jarle Svardal	
Trine Eikrem	12
«I remember ...	
Ved Jarle Svardal	

Lennart Lorås og Paulo Bertrando

«Researching systemic therapy history

Ved Jarle Svardal	14
-------------------	----

Elin Vole Dahl og Line Lise Helledal:

«Støttegrupper for foreldre som har barn i fosterhjem

Ved Jarle Svardal	16
-------------------	----

Anette Holmgren:

«Pathways to reconciliation of Shame

Ved Jarle Svardal	18
-------------------	----

Allan Holmgren:

«Narrativ therapy is distinctly different for systemic therapy

Ved Lennart Lorås	20
-------------------	----

Marte Nilsson, Anette Syverstad

og Vigdis Wie Thosteinsson:

«Throwing anorexia out of the family ...

Ved Camilla C. Oanes.	22
-----------------------	----

Monica Hedenbro:

«Triadic Family Interaction and Child development

Ved Jarle Svardal	23
-------------------	----

Paulo bertrando:

«Including emotions in Systemic ...

Ved Jarle Svardal	24
-------------------	----

Pekka Holm:

«Family Therapist – Love as a Vocation

Ved Jarle Svardal	25
-------------------	----

«Om alver, varme kilder og dialogens kraft»

Ved John Gustavsen	26
--------------------	----

Klipp fra året som gikk:

Den norske verdien; «Få en sjanse til	
Kronikk ved Abid Q. Raja	28

BOKOMTALE

«Slipp ordene løs» av Sissel Lie	
Ved Rune Zahl-Olsen	32

Til minne - Salvador Minuchin	33
-------------------------------	----

Avsender:
NFFT: Norsk forening
for familierapi
Postboks 51
2011 STRØMMEN

Norsk forening for familierapi
inviterer til
Systemisk kafé på Litteraturhuset i Oslo
i Nedjma salen onsdag 29.11.17 kl.19.00
(dørene åpnes kl.18.30)

Jim Sheehan

intervjues av Hans Christian Michaelsen

Jim Sheehan er en erfaren sosialarbeider, veileder, underviser og familierapeut. Han er professor 2 ved familierapiutdanningen ved VID vitenskapelige høyskole. Jim har vært leder for familierapiutdanningen ved Mater Misericordiae University Hospital i Dublin, og driver fortsatt en omfattende praksis i par- og familierapi i Dublin, samt workshops for fagfolk på parrelaterte temaer i flere europeiske land. Han er forfatter av flere bøker og artikler. Han er opptatt av et mangfold av tema, og har spesielt mange tanker rundt terapeutrollen, utradisjonelle samlivsformer, barn og unge og familier som sliter med et høyt konfliktnivå.

Jim Sheehan vil samtale med sin kollega ved familierapiutdanningen på VID, Høgskolelektor Hans Christian Michaelsen.

Pris: Kr. 100,- for medlemmer av NFFT, Kr. 130,- for ikke-medl.
Mat og drikke kan kjøpes i Kafe Oslo i 1.etasje

VELKOMMEN!